

HIND 25 S.

TARTUMAA

III

LAULUPEO ALBUM

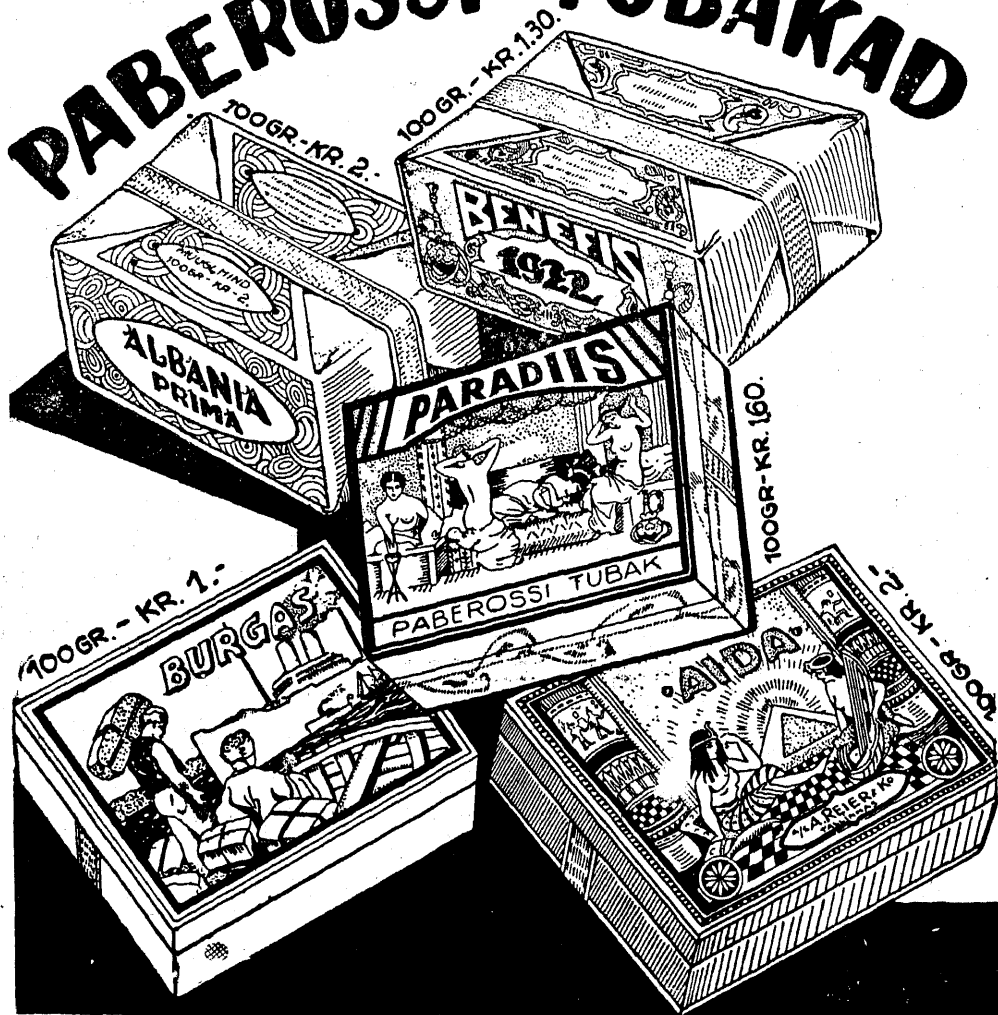
MUUSIKALEHEE MAI-JUUNI NUMBER

1930

I. NAHA

PABEROSI TUBAKAD

Saavutus!

Lugupeetud tarvitajaskond!

Rõõmuga võime Teile teatada, et meie tehastes Tallinnas, Pirita teel 6-b, on nüüd käimas uus, moodsa tööstusseade. Tubaka toimetab edasi ja ajab kohevile õhusurvemasin, kuna eriline imeja ta puhastab nii tolmu kui ka telstest, tervisele kahjulikkudest liisandustest ning pisielukatest.

See seade on esimene Eestis. Üldse osutub ta viimaseks tehniliseks ja teaduslikuks saavutuseks meieaegses tubakatööstuses.

Meie võime julgesti tõendada, et meie seni juba üldtunnustatud võistluseta head tubakasaadused on ülalmainitud moodsaima uuendusseade tõttu omaduselt veelgi paranenud ja erinevad oma suurepärase maitse läbi.

A.-s. „A. Reier & Ko.“

Ameerikas kuuluvad suuremad elu-kindlustusseltsid ühistegeliste hulka, Inglismaal on läinud aastal annud kõige suurema juurekasvu ühistegelised elu-kindlustusseltsid.

Soomes on kindlustusalal ühistegeliste seltside käes täielik peremehe osa.

Ka meie juures võidab ühistegeline kindlustus järjest poolehoidu. Nii olid kindlustusselts

„EESTI“

asut. 1907 a.

preemiad: 1926 a. — Kr. 268.024.—

1929 a. — „ 515.911.47

Seltsi valitsus:

TARTUS, SUURTURG 10, omas majas.

Suurim valik

eestikeelsetes
ja teistes
plaatides.

Uusimad löökpalad!

Tallinn
Harju 37.
„Kuld Lõvi“
vastas ★

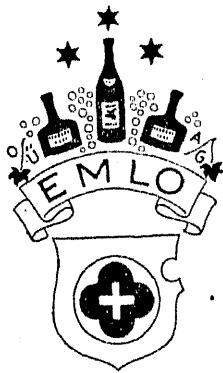
GRAMMOFONID IGASUGUSTES HINDADES.

TOKO S TORMOLEN & KO TOKO

Jalgratta, foto, raadio ja grammofoni eriäri.

1920 X 1930

Vieux
Très Vieux
Extra Très Vieux

Curaçao
Cherry Brandy
Creme d'Orange etc.

TALLINN
PIKK 17
TEL.
16-02

O/Ü. „EMLO”
LIKÖÖRIDE JA NAPSIDE VABRIK.

Kõik laulupeo külalised
ostavad

moe-, pudu- ja pesu-
kaubad ainult

moe-, pudu- ja teraskaubalaost
B. GENSS & POJAD,
Tartus, Poe tän. 2. Kõnetraat 5-17.

A.-s. Tartu Pärmivabriku

||| VESIRAVILA |||

dir. prof. dr. med. L. PUUSEPP,
Tartus, Pikk tän. 60/62, kõnetr. 34.
Ambulatoorne ja statsionaarne (kliiniku) ravimine.

Ravitakse närvihaigusi, nagu närvidenõrkus, kõiksugu närvidepõletikud, ischias jne.; ainetevahetuse-halgusi: podagra, liigrasvumine; reumaalsmi: lihaste reumatism, liigeste põietik ja selle kroonilised vormid.

Terapeutiline osakond: pärmivedeliku-, süsihappe-, vahu- ja teised arstlikud vannid, raba-mähised, duschid — Charcot' ja teised, ravimine elektrilga, valgusega ja massaashiga.

Asutis on avatud kella 12—8 õhtul.
Arsti vastuvõtmine kl. 12—5 „

JUHATUS.

PASUNAKOORILE

Naiste minek kiriku ja H. Sachs'i tervitus —
R. Wagner.

Hind 3 kr. 50 s.

Eelmäng draamale „Libahunt“ — J. Simm.

Hind 2 krooni.

Tuljak — R. Kull.

Hind 1 kr. 50 s.

Kodutalust lahkumine — Türnpu-Knude.

Hind 1 kr. 50 s.

Tervitus kaugele — Döring (marss).

Hind 1 kr. 50 s.

Nõidus Suurel Reedel — R. Wagner.

Hind 1 kr. 50 s.

Tellimistega pöörata Lauljate Liidu büroo poole, Tallinna, Rataskaevu 22. Kui noolide hind ette makstakse, siis noodid saadetakse kätte postiga.

Pääle eelnimetatute on Lauljate Liidu büroos müügil veel 14 pasunakoori pala, millede kohta nõudke hinnakirju.

Eesti Tarvitajate Keskkühisus

Eesti ühiskaupluste
suurostu keskkocht.

E. T. K.

Eesti ühiskaupluste
suurostu keskkocht.

Peakontor: Tallinnas, Lai tän. 39/41, oma majas.

Posti-, telefoni-, telegraafi- ja kaubaadress: TALLINN — ETEKA.
Telegrammide aadr.: ESTOKO—TALLINN.

Asutatud 1917. a.

Omakapitalid 1. jaan 1930. a. Kr. 850.000.--
Kauba läbimüük 1929. a. „ 21.000.000.—

Oma ettevõtted: Kalakonservi tööstused Tallinnas ja mitmel pool randades. Puukool ja veinitehased Põltsamaal. Kohvitööstus Tallinnas.

E. T. K. importeerib: Põllutööriistu ja -masinaid, kunstväetisi ja jõusööte, süsi, rauda, petrooleumi, kalastustarbeid, keemiakaupu ja toiduaineid: suhkrut, jahu, soola, heeringaid jne.

E. T. K. eksporteerib: Kartulaid ja linaseemet.

Osakonnad kõigis kodumaa linnades.

Asutatud
aast. 1920.

Eesti Rahvapank

Asutatud
aast. 1920.

Tallinn, S. Karja tän. 19, oma majas, tel. 2-02, 24-13 ja 28-28.

Telegr. aadress: RAHVAPANK, TALLINN.

Ühistegeliste Asutuste Keskpank.

Toimetab kõiki panga operatsioone. Oma laialdase korrespondentide võrgu kaudu otsekohene ühendus kõigi kodumaa linnade, alevite ja rahvarikaste kohtadega.

1. mail 1930. a. oli Keskpanga liikmeks 257 ühistegelist ja omavalitsuse asutust.

Arvete seis 1. mail 1930. a. Kr. 4.923.747.20.

EESTI LAULJATE LIIDU

Toimetused: M. Lüdig, prof. J. Aavik, A. Krull, R. Kull, L. Neuman, M. Saar, T. Vettik, E. Võrk ja R. Saving.

TÖÖ JA LAUL

Töö ja laul — need kaks on iseloomulikud Eesti rahvale tema silamaalsel elukäigul. Tööga on muudetud viljakandjaks põlluks Läänemere ranniku paene ja soine, oma andeid tagasihoidlikult jagav pind. Tööga on loodud see, mida nimetame rahvuslikuks kultuuriks. Tööga on pandud alus uhkemale ehitusele, mis kerkind Kalevite kalmukünkale — vabale, iseseisvale rahvale ja suveräänsele Eesti riigile.

Töö tähendab hoolt ja muret, algatusvõimet ja ettevõtlikkust, püsivust ja sihikindlust, paindumattust ja ohvrimeelt omistatud eesmärkide poole püüdmisel.

Kuid ometi ei saa eraldada üks teisest laulu ja tööd. Nagu kaksikvennad nad käivad alati ühes. Oli see vaevarikkail mure ajal, mil töö vili veeres suuremalt osalt võõraste aita: mure ja rõõm, usk ja lootus, eluiha ja kannatuste kibedus, — see kõik leidis laulus nagu pääsu, mis pakitseval südamel võimaldas vabandada koormast ning võtta vastu nägematust iluilmast virgutust ja jõudu. Ja tulid aastad, mil juba oli võimalusi oma rahvusliku kodu ehitamiseks, oma soovide ja tahtmise järgi, siis siingi laul on olnud ustavamaks kaaslaseks — äratades, kinnitades, julgustades ja viimustades.

Ja edesi? Töö ja laul, laul ja töö — kes tahaks lahutada neid kahte üks teisest? Sünniks see kord, siis tähendaks see ühe elu-soone purustamist ning rahva tuleviku tee suubumist kadumise ämarusse. Sellepärast siis: töö juurest tuleme, et laulus ja mängus tõusta korraks kõrgemale igapäevsuse õhkkonnast ja töö juure läheme tagasi — olles saand rikkamaks, tugevamaks, rõõmsamaks ja julgemaks usus igavikus juurduvate aadete, ilu ja väe sisse.

Prof. JOH. KÖPP,

Tartu Ülikooli rektor, Tartumaa II laulupeo
päätoimkonna esimees.

Prof. JUHAN AAVIK

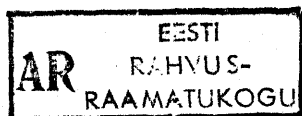
TARTU I MUUSIKAPÄEV UUTE TÄHISTE PÜSTITAJANA

Tartu on ja jääb tähtsamaks eesti rahvusliku kultuuri hälliks. Siin tekkisid laiemaulatuslikud rahvuslikud kavatsused ning teostusi hiljem mitmed ettevõtted, mis nii või teisiti arendasid meie rahvuslikku iseteadvust. Seepärast siis ka esimesed üldlaulupeod kuni viiendani peeti Tartus*) ning see asjaolu on vist põhjuseks, et ka praegused maakondlikud laulupeod Tartus paisuvad märksa suuremaks kui mujal, — nimelt just tegelaste arvu poolest: vana romantika ja traditsioon sütitab praegugi veel meie lauljaskonda ning tõmbab lauljaid pea kogu maalt ka praegustele Tartu laulupidudele, mis nüüdse kava järele peavad kujutama pidustusi maakondlikus ulatuses.

Tallinna eesti seltskonna arenedes ja tugevnedes pääle viiendat üldlaulupeidu Tartu loovutas üldlaulupidude korraldamise Tallinnale; nii peeti siin kuues ja seitsmes üldlaulupeidu. Iseseisvusaegsed üldlaulupeod — kaheksas ja üheksas — on juba nagu endastmõistetavalt peetud Tallinnas, kui Eesti päälinnas. Nii Tartu kaotas oma hegemoonia üldlaulupidude ajaloos. Kuid ikkagi mõjuvad veel ärkamisaja romantism ja vanad traditsioonid ning annavad Tartule erilise tõmbejõuga esikoha teiste maakonna laulupidude keskel.

Vahepääl, nimelt 1909. aastal, peeti Tartus pidu „Muusikapäeva“ nime all, mis säadis üles uusi põhimõtteid laiemas raamis, vastavalt Eesti kultuurilisele arenemisele ning mis mõjutamata ei jätnud ka pärastisi laulupidusid. See oli nimelt sisuline uuendus peo kavas, mis sisaldas kolm osa: sümfoonia-kontserdi, ühendatud segakooride ettekande ja suurema helitöö koorile, soolole ja orkestrile. Muusikakunstiliselt oli see suur samm edesi, ja kuigi praeguste laulupidude määratute dimensioonide tõttu on takistatud nende põhimõtete teostamine ülesäätnud kujul, siis kindlasti on antud tuge selleks, et hilisemad laulupeod on püüdnud võimaluste ja olude kohaselt sisustada omi kavu ülal- toodud põhimõtete järgi, ning, — peab ütleva, — väga õnnelikult. Peame püüdma kanda hoolt ja leida võimalusi, et meie tulevased laulupeod pakuks käsikäes rahvusliku lauluga rahvalikus ulatuses, mis loob üldist elevust ning tiivustab meeli, ikka rohkem ja rohkem rahvuslikku kunstimuusikat kõigi tematüüpide ja kõrgustega. Siis haarab laulupeidu — see suur ja paljutähendav sõna, — kõigekülgsest eesti rahvuskultuuri põhialuseid, tiivustades selle arengut ning kasvatades selle mõju rahvuslikus iseteadvuses ja rippumatuses. Nagu laulupidudele Tartu üldse aluse pani, nii püstitas ka Tartu I muusikapäev uusi tähiseid nende rahvuslike suurmomentide sisustamiseks, mida võib õigusega säada eesmärgiks nüüd kui ka tulevikus.

*) Väljaarvatud kolmas, mis peeti Tallinnas.

Ar 930 P
Muusikaleht

LEENART NEUMAN

IGAPÄEVASEID MUUSIKAMURESID JA -KÜSIMUSI

Muredega keset pidutuju! Mis taktitus see siis on?! Noh, siis jätame mured esialgu ja algame küsimustega.

Neid küsimusi on meil palju — kuid puudub alles küsimus. Puudub üks küsimus: milleks on meil muusikat tarvis? Milleks tarvitab rahvas muusikat? See küsimus ei ole meil selge ja seepärast ei ole meil ka tänini olnud politikat — muusikapolitikat.

Ja tahaks küsida: kas ei ole aeg mõtlemagi hakata, et kunst on osa haridust, suur, tähtis tegur rahva hariduses, rahva mõistuse, ilumeele ja hingehariduses. Ka eetilises hariduses.

Mis tõesti esteetiline on, on ka tõesti eetiline.

Väärnähtusi ja kahjulikku siingi, nagu igal alal. Just seepärast peab sedagi ala täie tõsidusega käsitama.

*

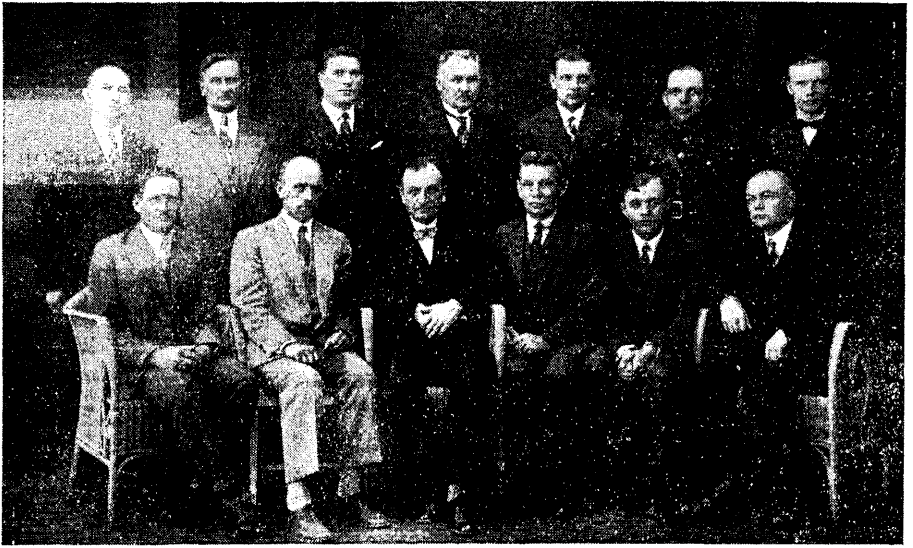
Kuulasin kord päält kirjanduse ja kunsti huvidega advokaadi juttu ühe usuteadlasega. Teem oli väga tähtis: kuidas oleks kõige otstarbekohasem noorsugu musitseerima panna? Sääil ütles korraga advokaat: kas olete ka ses küsimuses mõne kogeneden muusikamehega rääkind? „Oo, me oleme ise muusikamehed“ vastas usuteadlane ja läks enesega ja oma vastusega rahul olles minema. Ma mõtlesin: ta on tõesti „muusikamees“, sest ta laulab ja mängib. Kuid siiski tunnen mina vist *tema* katekismi ja selle päätükke paremini, kui *tema minu* muusika aabitsat ja laulualgõpetust. Ja ometi ei julgeks mina *tema* usuteaduse küsimustes iialgi otsustavalt kaasa rääkida. . . .

*

Eelolevad read olin pannud üleila paberile, ja siis lausahtli — ei tahtnud neid peonumbrile anda, kaaludes midagi pidumeeleolukohasemat kirjutada: et mis sa jälle pääga puurid, las tunnetel tuisata. Täna aga teatati midagi arusaamatut, otse uskumatut: kavatsus olevat keskkoolist laulu ja muusika õpetust täiesti välja jätta. Asemele keeli ja matemaatikat panna. Tõin sahtlist käsi-kirja välja ja lugesin käesoleva kirjutise alguse; nüüd oli selge, et sellel teemil kirjutan edesi. Nii siis: trigonomeetriat elava hinge keele asemel!! Siis trigonomeetriat tarvitab kogu rahvas rohkem kui hingest võrsuvat laulu. Siis trigonomeetriaga *kasvatame* kogu rahva õilsamaks, aatelisemaks, peenetundelisemaks, esteetilisemaks ja eetiliseks?!

Ja milleks siis Looja meile on annud laulu meele, laulu armastuse, laulu janu? Iga kultuurrahvas on õnnelik ja uhke, kui ta liikmed on muusikaandelised. Seda külge püütakse igatpidi arendada ja harida.

Meie haridustegijad aga mõtlevad uusi meetodeid välja, kuidas rahva hingevoimeid kärpida. . . .

Tartumaa II laulupeo päätoimkond

Alumine rida vasakult paremale: O. Pärlin, K. Luik, Rektor prof. J. Köpp (toimkonna esimees), R. Seeberg, B. Ingel (asjaajaja), A. Simm.

Ülemine rida vasakult paremale: J. Arike (Lauljate Liidu Tartumaa Osakonna juhatuse arhivaar), E. Öunapuu (Osakonna laekahoidja), O. Mänd, A. Mõru, A. Ostrat, J. Unt, R. Ritsing (Osakonna sekretär).

Pildilt puuduvad Osakonna esimees J. Simm ja esimehe abi J. Reisenbuk.

Kas oleme unustand, et eesti rahva esivanematel rängemas töös saatjaks ja hingejõuks, rahvast *alalhoidvaks* jõuks oli laul!?!

*

Ja nüüd. Kas meie tõesti juba liiga *hästi* laulame? Kas ei ole meil siin midagi enam õppida? Meil ei olevat raha muusika jaoks, oleme vaesed. Suurem ja suurim vaesuse tunnistus, pankrott *südames* ja pääs on tunnistada: ei ole raha rahva hinge *õilistamiseks*.

*

Olid suurrahva vaesuse päevad inflatsiooni ajal Berliinis. Miljonite suurlinnas seisid tuhanded poolelavad olevused sabas oma igapäevast toiduraasukest kausi supi näol oodates.

Samal ajal olid õhtuti kontsertkojad, *Beethoven'i*, *Bechstein'i* saalid ja filharmoonia kuulajaid puupüsti täis. Kas prassijaid ja pidutsejaid katku ajal?! Paljud vast sama näljased, nagu uulitsal leiva palukest ja supileent ootajad. Viimastes ridades kontserdel kaupluste müüjad, vanu ja noori, kes oma lõunasöögi ohverdades viimse raha eest kontserdi pileti ostsid, et raskel, ihu ja *hinge* kurnaval ajal, *hinge* toitu ja hinge toetust inimhinge ja inimvaimu aulisemas ja õilsamas avalduses — kunstis otsida.

Siis, tõesti raskel ja vaesel ajal olid Saksamaa kontsertsaalid ja ooperimajad janulisi ja nälgijaid täis. Täna, kus Saksa mark ammuigi stabiliseerund, kus

nälgijad uulitsatelt kadund ja hulgad oma kindla margaga välismaa rivieradel kallimais kuurordes suvitamas, on tühjaks jäänd — konsertsaalid. Ei ole vaesus süüdi, kui rahva hingevarade, laulu ja muusika kallale tungitakse. Siin *puudub* küll midagi, kuid mitte laekas ega rahakotis. Otsime *puudust* mujal.

*

Miks tõime näite välismaalt? Et meil esineb seesama nähe. Kas olime siis rikkamad, või kas oli meil siis suus ja huultel „kokkutõmbamine, kokkutõmbamine“, kui meil kroonu toetuskassat ei olnud, vaid rahva vabal tahtel kokku toodi summasid „Vanemuise“ ja „Estonia“ templitele, kui mõni meie praegustest tuntud heliloojatest Peterburgi konservatooriumi koridoridel teiste eest noodivhuga häbelikult oma püksipaike varjas, kui revolutsiooni koleduste kiuste ja Ilmasõja raskuste ajal Tartu igaaasta oma 45—50-liikmelise orkestriga tänavuse laulupeo juhi taktikepi all tartlastele ja võõrastele aulisemat kunsti pakkus? Ja täna? Täna ei ole raha meie rahva lastele lauluõppimise jaoks. Noh, siis peab meil palju narrusi olema, mille pääle meie raha *raiskame*. Või aga suur kokkutõmbamine meie mõtlemiselundites, mis normaalselt ei funktsioneerigi.

*

Kui Tartu kümneidtuhandeid kogub laulupeole, kui paljud teavad neist, kuidas Tartu võidelnud on aastate vältel Eesti noorsoo muusika-*hariduse* eest?! Kui raske oli ja on selgeks teha, et ülikoolilinn, koolide linn peab muusikaharidust noorsoole andma. Tuldi jälle rahapuuduse vastuväitega, ja ei mõeldud, et see ongi pillamine, kui pillame noorsoo hingeõudu ja hingevarasid, või pillame raha saates neid, nagu taheti, ainult *ühte* õppeasutusse terve riigi kohta. Ja kas teatakse laiemalt, et siin raha raiskamisest juttugi ei saa olla, kus vähesed, kvalifitseeritud ja pika praktikaga muusikapedagoogid lepivad vähenõudlikumate elutingimustega kui iga keskkooliõpetaja. Kui kooli ruumid on äärmiselt kokkutõmmatud, nii et suur osa tunde õpetajate kodus toimub. — Iseseisev Poola on majandusliku kitsikuse ajal omale mitu uut konservatooriumi juure loond. Oma olemasolu eest otse heitlev Austria ei taha sammugi taganeda oma eelsõjaaegse muusikakunsti tasapinnalt ja riik annab hiigla summasid, teades, et kunstita ta rahva hing ja tegujõud kokku variseb.

*

Tuleme lõpuks tagasi alguse juure: mitte kärpida, mitte halvata ei tohi meie oma rahva muusika *tarvidusi*. Mitte rahast ei ole meil puudus, vaid oskusest meie rahva muusikaelu õieti korraldada. Ei usu keegi, et meie haridusjuhid laiselnud oleks; töö on tehtud ja haridusala on laialdane ala, on raske ala. Mitmed tegevad koolimehed on eesotsas olnud ja kooli asi nõuab veel küllalt täiendavat tööd; usumehed ja usuteadlased on riigi haridusjuhtideks olnud ja nii tähtis tegur, kui usk ja kirik rahva elus on, ei ole oma eluavaldustes veel kaugegtki rahuldavat lahendust leidnud. Kui siis tosina aastate jooksul riigil veel ühtegi haridusjuhti ei ole olnud, kes erilisel *tunneks* rahva hariduses nii *ülitähtsat* haru, nagu seda kunst on, mis ime siis, et siin vigu tehtud ja puudusi palju. Hääd tahtmist ja hääd püüdmist, sellest ei ole küll vist puudu olnud, ja seepärast süüdistada ei taha need read tänavustel pidupäevadel ei ühtegi, ega kedagi.

Aga ka mitte paitada kedagi, ega määrada mett mokele kellelegi.

Pidutuju ei riku need read samuti kellelgi — nii sentimentaalsed me ka ei ole.

Ja seepärast: kui kümnedtuhanded *laulupeost* üleval meeleolul lahkuvad, siis ärgu haihtugu vaimustus nagu vaht, vaid jäägu laul kümneiletuhandeile südameasjaks, mis tõsidusega Eesti laulu ja muusika olemasolu eest välja astub, ära tunneb ja kaasa aitab Eesti laulu ja muusika tasapinna tõstmiseks.

■
Prof. JUHAN AAVIK
Tartumaa II laulupeo üldjuht.
■

Kui oleme tõesti laulja rahvas, siis on meie kohustus laulu võimet, laulu kõla, laulu mõju ja laulu ülesannet rahva elus *tõsta*.

Mida laiemalt see rahva teadvusesse tungib, seda õigemalt suuna leiame lõpuks ka oma laulu, muusika ja kunsti *poliitikal*e.

Tartumaa Pank

Tartus, Maavalitsuse majas, telefon 1-65.

Võtab raha hoiule
ja maksab ajakohast protsenti.

Annab laenusid
ja toimetab kõiki panga operatsioone.

Panga juures E. O. Kinnitusseltsi „OMA“ agentuur.

Hästi vahutatud
habe on
pooleldi aetud!

II Arstiteaduslikul
Näitusel 1926. a.
kroonitud
I auhinnaga.

PÄRNU LINATÖÖSTUSE A.-S.

Pärnus, Rääma tän. Nr. 38.

Telefon 125.

Suurem ja täielikum LINAKETRAMISE- JA
KUDUMISEVABRIK, RIIDE- JA LÕNGADE
VÄRVIMISE-, VILLAKRAASIMISE JA KETRA-
MISE-, KALAVÖRGUKUDUMISE JA NÖÖRI-
VABRIKUD.

Ladus müü-
givalmis:
Mitmesug.
linast pesu-
riiet, käsi-
töö-, pre-
sendi-, koti-
ja vaherliet.

Ladus müü-
givalmis:
Mitmesug.
linast pesu-
riiet, käsi-
töö-, pre-
sendi-, koti-
ja vaherliet.

Puuvillase lõimega ilusate lilleliste mustritega laudlina-,
käteräti- ja päevateki riiet.

Kalavõrgud puuvilla ja kanepi lõngadest.
Pöörake järelpärimistega.

Tiibklavereid ja pianiinosid

kõrges headuses kroonitud paljude kõrgemate auhindadega ja GRAND-PRIX'iga. Paremaks tõenduseks — alaline eksport väljamaale — Varssavisse.

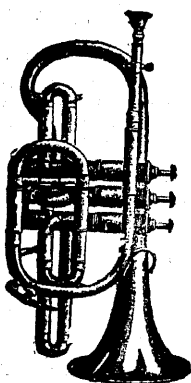
Eriala vabriku juures — kapitaalseid klaveriparandusi asjatundlikult teha. Täielik vastutus.

Vanem Eestis dipl.
klaveriehtajameister

ERNST IHSE

TALLINN, ENDLA T. 9.

Pea igas paremas orkestris on BOHLAND FUCHS'I

PUHKPILLID

tarvitusel ja seda sellepärast, et need ainukesed hinnaväärilised ja meie parimate muusikute ja solistide poolt soovitatud puhkpillid on.

Seltsid ja organisatsioonid tarvitage ainult BOHLAND FUCHS'I vabriku puhkpille, siis on Teile täieline rahulolek kindlustud.

ESINDAJA

O-ü. ESTO-MUUSIKA

TALLINNA, VIRU T. 2. TEL. 10-24.

Koorijuhtidele ja lauljaile

teatame, et RAHVAKOORIDE 1. NUMBER (Sisaldab laulud „Kas tunned maad“ — T. Vettik ja „Hällilaul“ — M. Saar) — LÖPPES MÜÜGILT OTSA.

V. METTUS, „Vanemuise“ teatri direktor

MASSI ESINEMISED

Suurtel laulupidudel laulab rahvas rahvale — vähemalt nüüd, demokraatlikul ajajärgul. Enne lauldi kuningale, keisrile või mõnele teisele autokraatsele isikule. Meie ütleme meelega, et rahvas laulab rahvale, sest nüüd on meil olemas eneseteadlik rahvas, keda *massiks* nimetada tähendaks teda haavata. Siiski kõneleme edespäi *massilistest* esinemistest, tarvitades seda terminit kui enam juurdunud.

■

JUHAN SIMM

Tartumaa II laulupeo üldjuht, Lauljate Liidu Tartumaa osakonna esimees.

■

Väliselt toredamaid ja efektsamaid massi-esinemisi on pakkund oma „rahvale“ (pidage mees jutumärke!) absoluutsed monarhid ja... enamlased. Veel enne Prantsuse revolutsiooni oli võimalik, et kroonimise, suurema võidu või mõne teise tähtsama sündmuse puhul lavaks muudeti terved legendikud, moodustati näite- ja tantsuruppe igalt poolt kokku aetud ollustest, sageli kaunis kahtlastest, toimiti ilusate naiste näitusi, kes pidid istuma elavate piltidena selleks eriti ehitatud mitmekordsetel tribüünidel. Tol ajal püüti üllatada just pakutava hulgaga, — et oleks võimalikult suur lava, võimalikult palju vaipu tõmmatud üle tänavate aknast aknasse, et osavõtjate mass oleks võimalikult suur. Pakutava hulgaga katsusid hiilata ka enamlased, lavastades kümnete tuhandete osavõttel Vene revolutsiooni suursündmusi, milledest tegelastena võttis osa kahurvägi, tankid ja isegi ristleja „Auroora“ ning lõppude lõpuks päältvaatajadki.

Meilgi on olnud vabaõhuetendusi — ja õnnestunuid, isegi kui neid mõõta kõige nõudlikuma mõõdupuuga, nagu näit. „Kuningas Ödipus“, „Salome“, „Ohver“, „Antigone“ j. t. Kui meie ei ole kunagi saand pakkuda neid esinemisi enamlistes mõõtudes, siis see endast ei ole ju veel miinus. Teiselt poolt aga teeme liig vähe agitatsiooni oma ajaloole, — kui nii tohib väljenduda. Meie ajaloos on ju palju üllaid hetki, kus rahvas niisugusena on annud oma parema, mis aga kunstis on kasutamata, mille esitamine võiks sünnitada seda vaimustust, mida meie vajame nagu igapäevast leiba. On väga mõeldav ka massinäidend, — muidugi mitte „solistideta“, kuid milles pääosa siiski etendab rahvas, — mis vabaõhuetendusena annaks ülevaate *kogu* meie ajaloost, viies meid vabadusest orjuse kaudu uuesti vabadusse. Tänuolik ülesanne meie näitekirjanikkudele.

Suurte massistseenidega vabaõhuetendused jne. on muidugi seotud raskustega, mis mõneski suhtes kergesti võivad kujuneda ülesaamatuiks. Kuid on teine liik massi-esinemisi, mis, olles äärmiselt huvitavad, ei nõua mingit kulu ega pingutust ainult ettevalmistus peab olema väga hoolikas. Need on *laulukõnekoorid*. Laulukõnet on meil Eestis seni isegi teatrites väga vähe praktiseeritud. Tean siinkohal nimetada ainult kahte lavastust, kus seda on kasutatud suuremal või vähemal määral: Strindberg'i „Unenäomäng“ (Tuulte ja lainete kaeb) ja ajaliselt esimesena „Peer Gynt“ (Nägemuste pilt: lehed, laulud, kerad jne.), esimene *J. Simm'i*, teine prl. *S. Tamm'e* kompositsioon. Suur ja hingepidav tähelepanu, mis „Vanemuises“ ülalnimetatud tükkide igal ettekandel on saand osaks just laulukõnega seotud piltidele, näitab, et siin on uudismaa, mis ootab töötegijaid. Need aga võiksid asuda tööle julgesti, olles kindlad, et neid ootab menu, kui nad suudavad luua midagi vähegi vastuvõetavat.

Laulukõnet võib kanda ette, nagu laulugi, mees- ja segakooriga; naiskoor üksi ei ole just soovitav, vast vaid lühemate palade ettekandmiseks. Endastmõistetavalt võimalik, kuid praksises harva esinev, on *laulukõnesoolo*, mis meid aga siinkohal ei huvita, kuna käsitame *massilisi* esinemisi.

Laulukõnet võib esitada mitmeti. On voole, mis tunnustavad ainult *unisano-kõnelemist*. (Näitena võiks nimetada *Dornach'i* Goetheanumi kõnekoori, kelle, muidu hästi väljatöötatud, ettekanded kaunis pea muutusid igavaiks, olgugi et „sõna oli kujundatud“, nagu nad seda ise väljendavad). Vaevalt võiks äratada süürane unisano-koor suuremat huvi. Ei, ka kõnekoor peab tingimata olema mitmehääline, et oleks võimalik kuulajatele pakkuda mitmekesidust, *igas* suhtes. Endastmõistetavalt tuleb häältesse jagamise juures arvestada seda, et kõnelemishääl ei lange ühte lauluhäälega, nii on ju üldtuntud tõsiasi, et tenori loomulikuks kõnelemishääleks võib olla põrisev bass jne. Teiseks ei tohi unustada, et laulukõne juures on rõhk ikkagi kõnel, mitte aga laulul, mida heliloojad sageli armastavad jätta kahe silma vahele.

Hästi distsiplineeritud kõnekoor, kelle liikmete arv ei tarvitse olla endast sugugi suur, — saab väga hästi töötada juba kuuteistkümne liikmega, — võib saavutada suuri tagajärgi. Meil seni ei tunta kõnekoori, nii siis on päris arusaadav, et meil ei ole seni ühtki vastavat pala, mis oleks kirjutatud arvestades eriti *seita* ettekandmisviisi. Siiski oleks meilgi mõeldav ja soovitav, et mõni meie huuletaja looks kas „Talupojasümfoonia“, „Sõjas langenute koori“ või midagi sellast, milles päätegelasena esineks mõni rahvakiht või kogu rahvas. Heliloojatelegi avaneks sel alal uusi ülesandeid.

R. RITSING-HELISTE

ADALBERT VIRKHAUS 50-AASTANE

Adalbert Virkhaus sündis 17. mail, 1880. a. meie pasunakoorida isa kooliõpetaja Daavet Virkhaus'i pojana Tartumaal, Väägvere koolimajas. Oma muusikaande on Virkhaus pärand loomulikult oma isalt, kes oli üldiselt tuntud tubli muusikamees ja koorijuht.

Kodukoha loodusliselt ilus ümbrus meelitas noore Adalberdi oma alaliseks sõbraks. Hommikust õhtuni vabas looduses uidates, jõel kalu õngitsedes või supeldes, kasvas poisis loomuliku ilu mõjutusel õige varakult tundmuste iha, mis lõi pakitsema ja otsis avaldumisvõimalusi.

■

ADALBERT VIRKHAUS

Tartumaa II laulupeo pasunakoorida üldjuht. 17. mail s. a. pühitses oma 50-dat sünnipäeva.

■

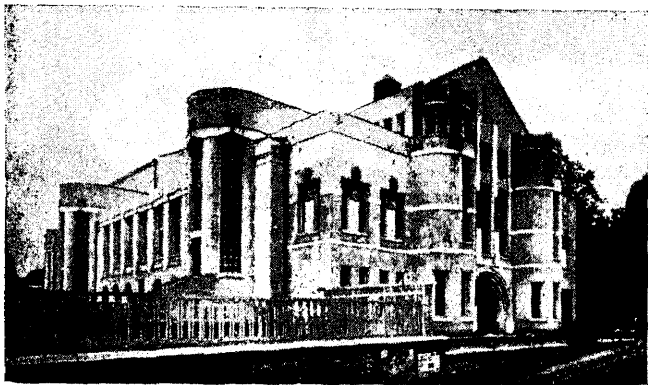

Kõige otsemaks ja noore Virkhaus'i tundeilmale sobivamaks eneseavalduse rahuldajaks sai koorilaul ja orkestrimäng. Juba 6-aastasena hakkas Virkhaus isa laulukooris kaasa laulma, esiti soprani, siis alti, tenorit ja lõpuks bassi. Paar aastat hiljem hakkas noor Virkhaus ka isa pasunakooris kaasa mängima, omandades mängupraktika flöödil, aldil, tenoril ja bassil. 10-aastase poisina pandi A. Virkhaus Tartu linnakooli, kus õppis usinasti ja tõusis peagi esimeseks õpilaseks üle kooli. 13-aastasena moodustas linnakoolis oma kaasõpilasist meeskoori, mida edukalt juhatas koolipidudel. Nimetatud õpilaskooriga võttis osa ka üldlaulupidudest 1894. aastal Tartus ja 1896. a. Tallinnas. Viie-

aastase õppimise järele Tartu linnakoolis astus Virkhaus aastal 1896 Tallinna raudtee-tehnikakooli, mille lõpetas 1899. aastal. Tehnikakoolis viibides moodustas Virkhaus kaasõpilasist laulukoori ja orkestri, milledega esines ka väljaspool kooli.

Lõpetand Tallinna raudtee-tehnikakooli astus Virkhaus raudtee teenistusse Narvas, kus asus seltskondlisse tegevusse „Võitlejas“ näitlejana, lauljana ja hiljem ka muusikajuhina. Katsetades komponeerimises lõi Virkhaus Narvas Jakob Liiv'i „Ordumeistrile“ muusika, mis „Võitlejas“ autori juhatusel kord ette kanti. Teotses lühemat aega muusikajuhina ka „Narva Eesti Seltsis“ („Ilmarises“).

1902.—1905. a. oli Virkhaus Keila-Haapsalu raudteesihi-ajamise töödel, kus puudus võimalus muusikaga praktiliselt teotseda. Sääli aga tegi tublisti teoreetilisi ettevalmistusi konservatooriumi astumiseks; viimane oli nooremehe ammu-negi salajane südamesoov. 1905. a. õnnestuski Virkhaus'il astuda Leipzigi konservatooriumi, kus õppis dirigeerimist A. Nikisch'i ja komponeerimist M. Reger'i juures (mõlemate ainuke eestlasest õpilane). Leipzigi konservatooriumi lõpetamise järele aastal 1908 tuli Tartusse saksa suveteatrii II kapellmeistriks, millisel kohal teotses ühe hooaja. Mõödaminnes olgu tähendatud, et Virkhaus korraldas 1908. a. rea ettekandeid (ringreisi) Dr. K. A. Hermann'i „esimese eesti ooperi“ „Uku ja Vanemuisega“, kus olid osalistena tegevad Leenart Neuman, Dr. Bernakoff, prl. Hallik (pr. dr. Holst), Siefermann, Felisnky j. t. 1908. a. sügisel kutsuti Virkhaus Tallinna „Estoonia“ teatri muusikajuhiks, kus asutas nelja järgneva aasta jooksul alalise ooperi- ja operetitrupi, pannes aluse praegusele „Estoonia“ ooperile ja operetile. 1912. aastal siirdus A. Virkhaus Valka, kus teotses laulu- ja muusikaõpetajana koolides ja muusikajuhina „Sädes“.

Tartu „Vanemuise“ teatrihoone

Maailmasõja ärevamail päevil viibis A. Virkhaus lühemat aega Venemaal Poltaavias, sääli aga asus 1918. a. Tartusse, kus on töötand õige edukalt kuni senini.

Tartus asutas A. Virkhaus ühes teiste muusikutega esimese eesti muusikakooli, mis hiljem ühines Tartu Kõrgema Muusikakooliga. Olles Tartu kesk-

koolides laulu- ja muusikaõpetajaks on A. Virkhaus oma õiglase ja otsekoheste käitlemisviisiga mõjutand noori innukale muusikatöele ja kasvatand nendessee rohkesti tõsist muusikaarmastust. Ta on kõigil Tartu „nooruspäevadel“, „noortepühadel“ ja „laulupäevadel“ esinend koolide üldkooride ja üldorkestrite juhina. Koolinoorsoo Liidu sega- ja pasunakoori juhina teotseb A. Virkhaus juba pikemat aega, A. Virkhaus on tööpoolest Tartu koolinoortele muusikaliseks isaks. — Käbi ei kuku kännust kaugele! —

Väljaspool koolitegevust on A. Virkhaus juhataand mitut segakoori; praegu juhatab ta Tartu Maarja kirikukoori, millega esitatakse tavaliselt suuremaid teoseid kirikumuusikast.

Laialdase ja aeganõudva kutsetegevuse kõrval on A. Virkhaus'il õige vähe aega jäänd loovaks tööks, mistõttu ta helitööd kannavad enamikus juhuslikku laadi. On siiski avaldand heliloojana rohkestigi hinnatavaid ja levinevaid teoseid, milledest olgu nimetatud operett „Jaaniöö“, ballaad „Vaimude org“ (soolo, koor, orkester); „Eesti süit“ (orkestrile), viis popuriid, parafras „Hinge hellal igatsusel“, kontsert-marss „Kodu“, „Segakoorilaulud I“ (ilmund Tallinnas, 1910. a.) j. m. Pääle selle on A. Virkhaus'ilt ilmund „Akkordid ja nende loomulik lahenemine“ (Tartu, 1925. a.).

Käskirjas on A. Virkhaus'il 13 vihku „Minu mälestusi“, mis sisaldavad rohkesti väga huvitavaid eluloolisi teateid, samuti ka väärtuslikke muusikaloolisi dokumente ja iseloomustavaid andmeid kaasaeglaste kohta.

Soovime agarale ja teovõimsale muusikule veel rohkesti õnnelikke aastaid ja jõudu viljakaks tööks.

A/S. A. Le Coq

London
— Tartu

soovitab oma
vabriku üldiselt
kõige paremaks
tunnistatud
saadusi:

soovitab oma
vabriku üldiselt
kõige paremaks
tunnistatud
saadusi:

õlut ja porterit

ning keedetud mõdu, limonadi, seltersi ja
soodat.

ED. AHAS

EESTI HELILOOJAD KUJUTAVAS KUNSTIS

Kujutaval kunstil on eriline tähtsus mälestuste jäädvustamise mõttes. Jäädvustades tähtsamaid kultuuritegelasi kujutavas kunstis lähendame nende kuju ja elustame nende tähtsust ning kasvatame nende tööst lugupidamist laiematele rahva hulkadele. Kuid mitte ainult meie keskelt kadund tegelaste mälestust ja töö austamist, vaid ka kaasaegsete tähtsamate isikute austamist võime ja peame sel teel katsuma süvendada.

Jälle kogunevad tuhanded laulvad suud ja hõiskavad südamed Tartu, vanasse laulupidude linna.

Laulupidude tuli on äratand meie rahva. Ka nüüd, kus raskusi ja lahkvoole nii palju, laulge jälle ühisest, vennalikult, ühte teed käivast ja õlgõla kõrval võillevast Eestist. Võtke laulude hingeside ja kõitke kindlamalt kokku meie maa!

Teie, tuhandetepäälne lauljavägi, tere-tulemast teile jälle laululaval!

Vana südameõnnistus teie laulule ja rõõmule.

Minie Hermann

Üldiselt ei ole omistatud meil sellele senini suuremat tähelepanu. Linnades leiame kirjutusmaterjali kaupluste akendel terved virnad kinonäitlejate pilte, ebaesteetilisi ja magedaid välismaalt kokku veetud piltpostkaarte, pisikesi fajans ja mormoriliiva kujukesi. Ent me ei näe sääl häid reproduktioone oma kunstist ja oma tegelastest. Ees meist selles oma asja tundmises ja hindamises on väga paljud rahvused ja eriti nimetaksin siin Soomet. Mäletan sääl ühes maasüdame väikelinnas kino, mille jalutusruumi seina kaunistasid ilusad ja hästi klaasitud ülesvõtted nende oma näitlejaist ja teatri inimestest.

74.
aastakäik

„Postimees“

74.
aastakäik

on üleriiklik, värskem, tuumakam päeva-
leht, mis käsitab objektiivselt kõiki poliitilisi,
majanduslisi, harid. ja sotsiaalelu küsimusi.

„**POSTIMEES**“ toob rikkalikult pilte, karikatuure, joone all põnevaid romaane ja muud väärtuslikku lugemismaterjali.

„**POSTIMEES**“ ilmub mitmevärvitrükis, on trükitehnika viimane sõna.

„**POSTIMEHE**“ kaastöölise pere koostub tuntumatest tegelastest sise- kui ka välismaalt ja rahuldab kõige nõudlikumagi lugeja.

„**SÄDEMED**“ on ainuke eesti iseseisev värvitrükis ilmuv ilukirjanduslik pilke- ja jutuleht. Tellimishind 20 senti kuus.

„**TERVIS**“ on igal pool üldiselt tunnustatud populaararstiteaduslik kuukiri. „Tervis“ ei tohiks puududa ühelgi lugemislaual. Tellimishind 25 senti kuus.

„**LASTELEHT**“ on odav, värvitrükis ilmuv väärtusliku sisuga kuukiri lastele. Tellimishind 15 s. kuus.

Olete lugenud meie ainust omalaadilist uudse majapidaja nädalalehte

„Maameest“?

Põllumehed, majapidajad ja perenaised! „**MAAMEES**“ on leht, mida vajate. Tellimishind 35 senti kuus. Nõudke maksuta proovinumbreid.

Talitus: Tartu, Jaani län. 11/13, tel. 80.

Huviga peatub lugeja lugemislaua juures, kus leiduvad need väljaanded

PERLOFF TEE

E R L O F F T E E

ON MAITSVAM!

Üks katse tõestab jalamaid, et Teie tänapäev nii kalli raha eest ka midagi kaunit ostsite.

143 AASTAT

juba oleme püüdnud alati rahuldada kõikide perenaiste soove ja maitseid; praegu kuuluvad sajad miljonid kõigis kultuurriikides, meie poolt täiesti rahuldatuid, meie saaduste tarvitajaskonda.

Eriti soovitame

CEYLONI TEE Nr. 9 „LUXUS“

PERLOFF TEE on saadaval igas kaupluses.

TEEKAUBANDÜSSELTS
WASSILY PERLOFF & POJAD
DANZIG

ASUTATUD 1878 A. MOSKVAS.

Samuti võib leida rinnakujusid ja häid pilte kunstnikest ja avaliku elu tege-
lastest ka kõigis kooli- ja seltsimajades. Meil võidakse nendega võrrelda ainult
sõjaväe osasid, kes omi juhte austavad, ehtides kasarmute seinu nende pilti-
dega. Need on aga enamasti litograafilised.

Meie heliloojatest ei ole palju jäljendusi kujutavas kunstis, veel vähem aga
sääraseid, mida kunstipärastena võiks reprodutseerida ja levitada. Olemas-
olevad on peamiselt kaasaegsete eraomandus. Müügile on lastud vaid kunstiliselt
vähemväärtuslikke gipsipaljundusi rinnakujudest. Vanema põlve muusika-
tegelasest *Jannsen'ist* seisab Tartus „Vanemuise“ jalutussaal 1905. a. marmo-
risse raiutud rinnakuju, kujur *Veizenberg'i* töid. Töö on puhtalt viimistletud,

■
Helilooja Rud. Tobias'e
pronks rinnakuju, ku-
jur V. Melnik'u töid.
■

ilmelt veidi tardund akademismi, ent portreeline ja hinnatav. Keskmise põlve
heliloojaist on pronks rinnakuju *R. Tobias'est* kujur *V. Melnik'u* töid (1923).
Töö on ilmekas ja portreeliselt võrdlemisi hää, vahest liigagi detailiseeritud
vormidega. Näo miimilist ehtsust eksitavad vähe piluli silmad ja pikalt alla
ulatuv rinnakorv. Vähem hoolega on viimistletud kõrvad. Töö on Haridus-
ministeeriumi omandus.

Helilooja *K. H. Hermann'i* kalmu katab Tartu Ülikooli surnuaial kunsti-
väärtuslik hauasammas kujur *V. Melnik'u* töid 1926. a. Sammast ehiv pronks
reljeef-plakatt-portree, mis võrdlemisi õnnestunud. Samast heliloojast on ka
rinnakuju kujur *Veitzenberg'i* töid. Parem gipsijäljend sellest asub Tartus
„Vanemuise“ teatri väikeses saalis. Siinjuures mainitagu ka helikunstnik
Peeter Süda'me hauasammast Tallinna Kaarli koguduse vanal surnuaial. Haua-
sammast ehtiv *P. Süda'me* rinnakuju on valmistand kujur *F. Sannamees*.
Kivvi on raiutud helilooja käekirja näide tema lõpetamata jäänd „Requiem aeter-
namist“. Pääle eelmainitute on veel rida heliloojaid, keda kaasaegsed
kunstnikud on katsund kujutada.

Laulupidude üldjuhist prof. *J. Aavik'ust* on rinnakuju kujur *F. Sannamehe* töid, kuid paljundatud seda ei ole, ja kujur *H. Halliste* valmistatud ümargune reljeef-plakett-portree pronksi jaoks. Ülemine näopartii ses on võrdlemisi kindel ja kujukas, huuled ja eriti lõua vormimine vähem õnnestund. Hooletum on ka kõrva ja krae-kaelasideme ning õla väljatöötus. Neid puudusi tuleb selle töö juures tõsiselt kahjtseda. Samuti ka portree üldist paigutatust ringi. *J. Aavik'ust* on veel *V. Kangro-Pool'ilt* joonistus, mida üldsusele pole avaldatud.

Helilooja *J. Simm'ist* on olemas kaunis ilmekas reljeef-plakett-portree kujur *H. Halliste* töid. Kuigi ka seda tuleb vaadelda kui liig kiiresti modelleeritud eskiisi, võib ses leida palju anatoomilist sarnadust peaaesjalikult aga mõnusat eht simmilikku poosi ja vaadet ning on seetõttu nauditav. Eksitab ainult reljeefi liig kõrge vorm. Karrikatuurjooniseid *J. Simm'ist* on ilmund mitmepalgelisi ja huvitavaid.

Ka Tartumaa II laulupeo üldjuhist heliloojast *A. Virkhaus'ist* on pronks reljeef-plakett-portree, isiklik omandus, kujur *Halliste* töid. Vormilt on see reljeef kujuri paremaid heliloojate seerias. Eriti hästi on käsitatud otsaesine ja silma koopad ning kulmud. Ka kukla kontuur on tugevasti iseloomulik, tehtud naeruvina suukurudes ei eksita. Lõuaaluse osas tundub veidi tühjust, ent kogupiirdes see kaotab oma mõju. Ka nimetatud heliloojast on karrikatuure ilmund.

Tartlaste lemmik-heliloojast *A. Lättest* on mitmeid rinnakujusid ja pronks-reljeef-plakett-portree kujur *H. Halliste* töid. Nimetatud plakett on ühtlasi paremini õnnestunud nii ringi viidud rinnakuju kompositsiooni, reljeefi madala vormi kui ka väljatöötamise puhtuse ja sarnaduse poolest. Kindlasti näib selleks kaasa mõjund olevat kunstniku kogemus, aga esmajoones küll modelli rinnakuju vormimisel saavutatud näojoonte ja silueti põhjalikum ja pikaaegsem studeerimine. Müügil olevad gipsi jäljendid *A. Lättest* ei ole kiiduväärsed.

Järgmisena tuleks nimetada heliloojat ja koorijuhti *Miina Hermann'i*, kellest on pronks rinnakuju kujur *V. Melnik'u* töid (1923), elusuuruses õlimaal kunstnik *Muks'i* töid, ja pronks reljeef-plakett-portree kujur *Halliste* töid. Tähelepanu väärib neist *Muks'i* õlimaal (1927). Huvitavalt on käsitatud helilooja hõbeläikes lokid, sõbralik naeratus ning pildi üldine koloriit. Poosilt küll veidi kohmakas, siiski väga sarnane ja vastuvõetav portree-maal. Õnnestunuks tuleb pidada ka reljeef-plaketti samast helikunstnikust.

Reljeef-plaketid on ka helilooja *Tobias'est*, vähem õnnestund, ja helilooja *Türnpu'st* kujur *Halliste* töid. Helilooja *M. Saar'est* ei ole avalikusele esitatud kunsti jäljendusi, kuigi temast on *V. Kangro-Pool'i* joonistus. Helilooja *Neuman'ist* on maalind õli-portree kunstnik *K. Mägi*, kuid ise selle arvatavasti ka hävitand, sest alles seda hoidund ei ole, vähemalt ei ole midagi kindlat teada sellest.

Helilooja *T. Vettik'ust* on hää pronks rinnakuju kujur *F. Sannamehe* töid. Helilooja *Eller'ist* on portree-reljeef-plakett pronksi jaoks kujur *Halliste* töid, mis aga pole just eriti õnnestund ja tundub võõrana. Nooremaid heliloojaist on mainimisväärt helilooja *Heliste* rinnakuju pronksi jaoks kujur *Zolk'i* töid.

Tartu heliloojaid kujutavas kunstis, reljeef-plakett-portreed. Vasemalt: A. Läte, A. Virkhaus, J. Simm. All: Milna Hermann. Kujur H. Halliste töid.

Olgu mainitud veel R. Tobias'e rinnakuju mälestussambal Haapsalus, kunstnik Espenberg'i töid, milline on toodud 1929. a. „Muusikalehes“ nr. 9.

Nagu juba eelpool tähendatud, on esitatud raidteosed peamiselt kaasaegsete heliloojate kui tüüpide pärast vormitud. Ja sellepärast on nad eraomandusiks, pääle Tartu savi- ja keraamikatööstuse (A. Randmets'a) poolt välja lastud reljeefide, ning ei ole saadaval laiematele hulkadele. Kuid meie peaksime jõudma niikaugele, et iga meie ise tunneb omi tähtsamaid kultuurikandjaid ja juhte, et iga meie seltsi- ja koolimaja ehivad nende kujud ja pildid.

STOMATOL hambapasta

— suuvesi —

surmab pislasi, hoiab Teie hambad terved, tugevad ja lumivalged. Ta on kõvasti kontsentreeritud, sellepärast vastab üks tuub STOMATOL'I kahele teisele hambapasta tuubile.

A. VIRKHAUS

RASKE TEEKOND

See oli aastal — jah, millal see siis tõepoolest oli?! — Täpsad arvud ununevad, kuid kindlasti on jäänd meele, et see oli ülitähtsa sündmuse elõhtul: kogu maa valmistus ülemaalisteks laulupeoks, mis toimus Tartus 1894. a. suvel.

Milline tähtsus oli tol ajal ülemaalistel laulupidudel rahva elus, seda on selgitatud hiljem nii mitmel puhul põhjalikult. Kuid ka kaasaeglased, kes pühitsesid ametlikult laulupidude kaudu mitte ainult igasuguseid tänu- ja mälestuspäevi Vene tsaaridele, vaid isegi — Vene viina-monopolile (!); olid teadlikud asja tõelisest tähendusest. Sellest siis ka alatasa kasvav ja ikka elavamaks muutuv osavõtt laulupidudest ka kõige raskematel surveaegadel.

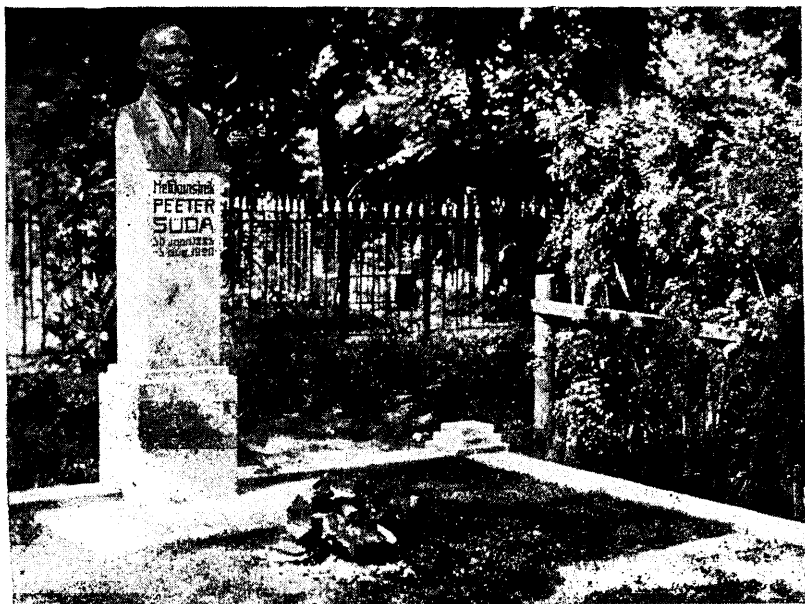
Eelpool nimetatud üldlaulupeo üleskutse oli sütitand ka õppivat noorsugu, kes toleaeagsete koolijuhtide venestamis-katsetest hoolimata ei tahtnud ega suutnud jääda rahvalikel ettevõtetal passiivseks päälvaatajaks. Nõnda siis juhtuski, et ühel ilusal päeval (oli ka tõepoolest ilus päikesepaisteline ilm, kas sügisel või kevadel — ei mäleta enam!) sammusin mööda endist Peterburgi (praegune Narva) tänavat, otsides arurikaste lühikeste Emajõe kaldale viivate risttänavate hulgas seda õiget, kus pidi elama „laulupeo sekretär.“ Tahtsin nimelt oma kaasõpilastest moodustatud laulukoori, mis kandis kõlavat nime „Tartu meestekoor,“ üles anda laulupeole.

See käik oli kahtlemata raskemaid minu elus, ja nimelt mitmetel põhjustel. Kõigepäält olin selleks liig noor (alles 13-aastane) et paista koorijuhina küllaldaselt usaldusväärseks. Päälegi polnud see kaugeltki naljaasi ilmuda sarnase suure ja tähtsa mehe ette, nagu seda oli minu arvates „laulupeo sekretär,“ kuigi andmete järele alles üliõpilane.

Püüdsin viivitades, isegi meelega teelt eksides, rasket silmapilku lükata edesi mõne minuti võrra, kogusin mõtteid, säädsin sõnu ritta — kui ainult kogelema ei hakkaks! — Ja juba seisingi otsitava maja ees, pisut pettunult, sest väikese vana puumajakese välimus ei sobind minu arvates sugugi „laulupeo sekretäri“ mõistega. Pettumus muutus päris üllatavaks, kui välisuksest sisse astudes nägin ainsa käiguna viivat kitsast puutreppi üles katuse alla. Siin pidi olema mingi eksitus. Olin kindlasti aadressiga eksind, ja et selles lõplikult veenduda, astusin mööda ahastavalt kriuksuvaid ja nagisevaid trepiastmeid üles kuni katusekambri ukseni. Uksele kinnitatud nimekaardilt lugesin: *stud. jur. Jaan Tõnisson.*

Seege olin siis ikkagi õigel kohal. Ootamatuste tagajärjel oli isegi esialgne kartus meelest läänd, koputasin kaunis julgelt uksele. Avas lahke ja sümpantse

näoga noormees ning tutvustas end Jaan Tõnisson'ina. Sain pisut julgemaks, sest ka laulupeo sekretär näis mulle oma kõrge ameti jaoks — liig noor olevat, ning esitasin oma asja kogelemata. Koorijuhi küsimuse jätsin targu puudutamata, kuid ega see aidand: Tõnisson'i esimene küsimine selles suhtes ei annud põiklemiseks enam mingisuguseid võimalusi. „See on — keegi —“ nimetasin tublisti kogeledes koorijuhi nime. „Vahest olete ise see koorijuht?“ — See oligi kõige kardetavam punkt! Ma ei saand enam sõnagi suust, vaid jaatasin pääga, olles kindel, et mulle järgmisel hetkel näidatakse ust. — „Kas teie ei

Helikunstnik Peeter Süda' me hauasammas Tallinna Kaarli koguduse surnualal. Hauasambale asendatud rinnakuju on kujur F. Sannamehe töid.

ole vahest Väägvere Taaveti poeg?“ Siit kõlas nagu väikene lohutus, kuid ikkagi soovisin, et näiksin 5—10 aastat vanemana. Jaatasin. Siin sündis midagi ootamatut. Tõnisson haaras minu käe, pigistas tugevasti ja rääkis mulle midagi õige soojal toonil, mida ma enam ei mäleta.

Väljudes tundsin, et olin päris tõsiselt liigutatud. Pidin isegi pisarat silmast pühkima. —

Sellest väikesest sündmusest on möödunud palju päevi, palju vett vooland merre — nagu kirjanikud mõnikord armastavad väljendada. Jaan Tõnisson'ist on saand vaheajal tähtis poliitika- ja riigimees, ning kindlasti on ta eeltoodud loo ammugi unustand. Minul aga terve lookene seisab ikka elavalt meeles, sest see oli ju kõige kurja algus, kuid kõigepäält — minu esimene raske teekond!

EESTI LAUL SKANDINAAVIAS

Tallinna Meestelaulu Seltsi koor, 64 mehelises koosseisus, tegi möödunud maikuul (17.—29. maini) Skandinaavias suurema kontserdimatka, esinedes 4 linnas kokku 6 kontserdiga. (Stockholmis ja Bergenis kumbagis 2, Oslos ja Göteborgis kumbagis 1 kontsert).

Varem olid eesti koorid Skandinaavia maadel esinend vaid Rootsi pealinnas Stockholmis. TMS kontserdimatk viis aga nüüd eesti laulu ka Rootsimaa teise suuremasse linna — Göteborgi, ja säält Norra linnadesse Oslosse ja Bergenit.

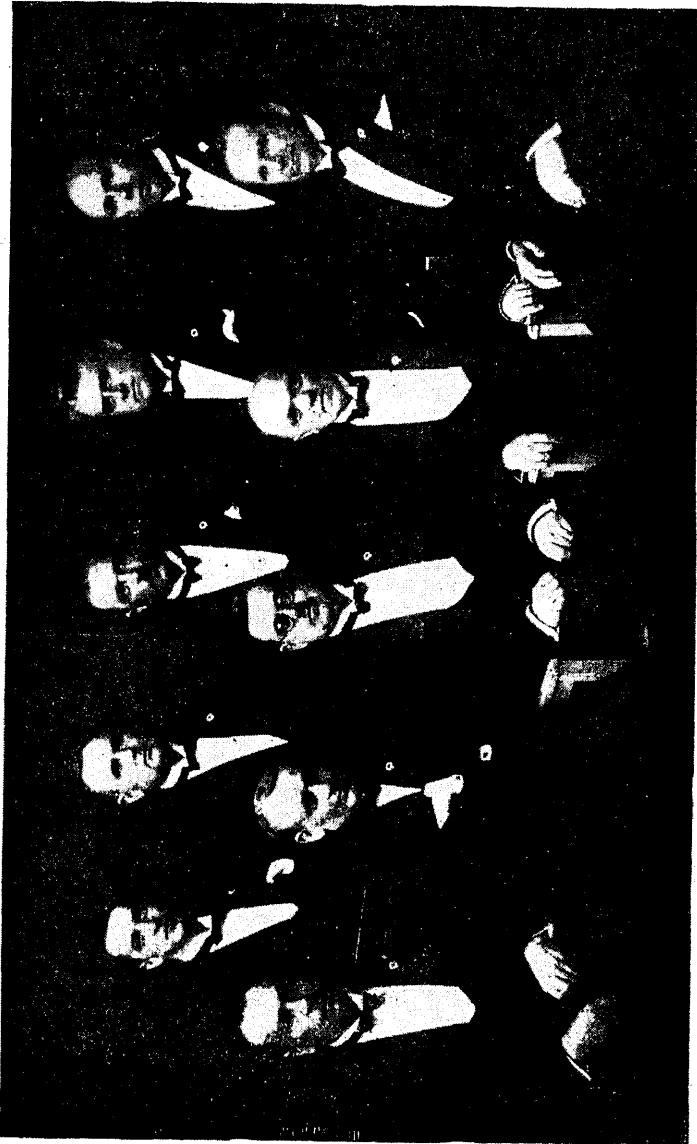
■
Prof. AUGUST TOPMAN
Tallinna Meestelaulu Seltsi koor-
juht.
■

TMS esinemiste aeg ei olnud just õnnelik, sest kontsertide hooaeg oli kõikjal, samuti nagu meie kodumaalgi, juba möödunud, ja kontsertimine umbes paar nädalat harilikust varem kevade tõttu seda ebasoodsam. Kuid nende ebasoodsate oludega tuli leppida kui paratamatusega, sest näiteks aprillikuul, mil laevasõidu hooaeg veel avamata, poleks olnud võimalik ülesõit mereteed Skandinaaviasse, teiseks oli lauljaile just õitsval kevadel kõige huvitavam nautida põhjamaade looduse suurepärase ilu. Vaatamata mittesobivatele oludele oli koori esinemistest osavõtt siiski sedavõrt suur, et said kaetud kontsertide korraldamise kulud.

Kui kontserdimatk materjaalselt küll ei annud mingit ülejääki, siis saavutati ometi koori esinemiste pääsiht — eesti laulu tutvustada ja Eestit propageerida, — täiel määral. Kõikjal, kus koor esines, äratas ta rahvas tähele-

panu, ajalehed avaldasid Eesti Vabariigi, eesti rahva ja lauljate üle sooje artikleid ja seltskond suhtus eesti lauljaisse kõige sõbralikumalt ja lahkemalt.

Kontsertide eeskava, mis koosnes *Türnpu*, *Kappel'i*, *K. A. Hermann'i*, *Lätte*, *Miina Hermann'i*, *Tobias'e*, *Kapi*, *Aav'a* ja *Päts'i* töödest, nende hulgas

Tallinna Meestelaulu Seltsi juhatus.

Istuvad vasakult paremale: 1. kassapidaja A. Reinberg, 2. esimees J. Reinthal, 3. koorijuht prof. A. Topman, 4. abiesimees A. Dreverk, 5. arhivaar A. Blaubrik. Seisavad vasakult paremale: 1. asjaajaja H. Malm, 2. majandaja A. Borell, 3. sekretär G. Pinding, 4. reisijuht M. Ruubel, 5. abi-kassapidaja A. Allikas.

kolmest rahvalaulust („Süda tuksub“ „Sarvelaul“ ja „Tuljak“) saavutas muusikaarvustajate tähelepanu ja tunnustuse. Üksikutest lauludest meeldisid kuulajatele kõige enam „Tuljak“, Tobias'e „Varas“, Kappel'i „Oleksin laululind“ ja „Süda tuksub“. Stockholmi arvustajad, samuti ka Göteborgis ja mujal

kriipsutasid eriti alla Kapi „Mu süda“, Päts'i „Sarvelaulu“ ja Aav'a „Sõjalaulu“. Viimase kaudu on Stockholmis tekkinud huvi ka sama autori ooperi „Vikerlaste“ vastu. „Tuljakut“ võrreldi tuntud Södermann'i „Talupulmaga“.

Koori ettekande kohta märkisid arvustajad igal pool kindlat rütmi, hästi väljatöötatud nüansseerimist, haaravat fraseerimist ja hääd häälematerjali, eriti II basse ja I tenoreid. Koorijuht *prof. A. Topman* leidis tunnustust kui kõrge muusikalise haridusega dirigent, kes laulude teeme käsitab suure leidlikkusega ja asjatundmisega.

Kontsertidest saadud üldmulje oli, et eesti laulukultuur seisab kõrgel järjel ja et eesti laulumuusika pakub võõrastele palju huvitavat.

Koori võeti kõikjal vastu kui eesti rahva esindajat, korraldati tema auks toredaid pidusööke, koosviibimisi ja näidati lauljaile kohalikkude linnade vaatamisväärsusi. Tuli ette ka ovatsioone eesti rahva ja lauljate auks. Oslos viibis kontserdil ka *Norra kuningas Hookun*, kellele esitati kontserdi eel TMS esimees *J. Reinthal* ja koorijuht *prof. A. Topman*. Pääle kohalikkude lauluseeltside ja linnavalitsuste olid igas linnas kohapäalsed Eesti Vabariigi konsulid koorile kõigiti abiks, sellejuures isegi isiklikult suuremaid materjaalseid kulusid tehes.

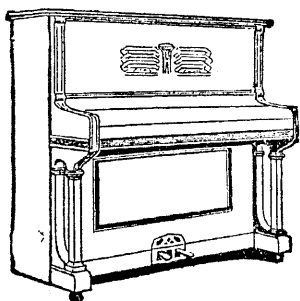
■
HELILOOJA
MART SAAR
■

Oli linnu, näit. Göteborg ja Bergen, kus TMS külaskäigu puhul alles esimest korda eestlasi suuremal arvul nähti, ja mitte väike polnud huvi selle rahva liikmeid, keda vaevalt tunti nime kaudu, nüüd tundma õppida. Oslosse olid eestlastest sõnumeid viind norra naislauljad, kes möödunud üldlaulupeo puhul külastasid Eestit.

Koori Stockholmist ärasõidul tõendas säälnu Eesti saadik *Dr. F. Akel* TMS esimehele, et koor on oma kontserdimatkaga Eesti tutvustamiseks palju korda saatnud. Koori ettekanded on temale saabund teadete järgi kõikjal suurt kiitust ja rahulolemist teenind, eesti lauljad aga olla leidnud tunnustuse kui sümpaatsed inimesed.

Enne kojusõitu laulis koor „Columbia“ grammofoniärile Stockholmis 10 laulu, millistest mitmed on tuntud jõululaulud ja koraalid ja mis loodetavasti juba jõuluks ilmuvad müügile.

Lõppeks olgu tähendatud, et selle kontserdimatka TMS korraldas ilma iga-suguse väljaspoolse toetuseta täiesti oma kulul ja riisikol.

Kontsertpianiinosid.

Ehitatud heast materjalist, varustatud kuulsaale doppeltrepetitsioon mehaniikidega, kõigiti viimistletud väljatöötusega. Võrdsed kõla ja vastupidamisega välismaa kuulsamatele pianinodele.

Heaks tõenduseks ostud ja soovitud muusikaasjatundjail.

Klaveritööstus KARL SAAR

LIIVALAIA 32. TELEFON 7-98.

Põllumasinate osade keskladu

Alaline suur ladu

Tartus, Aleksandri tän. 1. — Kõnetraat 270

Oma töökoda. Igasugused masinate parandused. Töö korralik ja täielik vastutus headuse eest.

igas. põllumasinate osadest:

Deering
Herkules
Massey Harris
V. Vood
Eckert
Plano
Beermann
Milvaukee
Osborne
Cormik
Delma
Champion

jne. jne. jne. &c

Seebivabrik „Veronika“

E. ja K. PANKSEP

TARTU, Aleksandri 16, telefon 8-30.

Tuntud kõrges headuses: tualett, kirju pesu, sauna Nr. 250 ja 240 seebid, pesu sooda ja küünlad.

O-ü. C. A. Virkhaus

Tartus, Narva tän. 42-44, tel. 1-95 ja 2-41. Tallinnas, Estonia pst. 19, tel. 6-22.

Rootsi Thermaenius viljapeksu masinaid **Rootsi** nafta-mootoritega ja lokomobiilidega, **Rootsi Herkules** koristamismasinaid, **Rasevski** ja **Arvika** adrad ja äkked, kõigi niidumasinade jaod, **Rootsi „Alfa“** ja **„Globe“** koorelahutajad, **„Astra“** piimatalituse sisseseaded.

Igasugused ehitusmaterjalid,
nagu tsement, lubi, klaas j. n. e.

Soodsad maksutingimused.

Odavad hinnad.

Tähelepanu!

III
EESTI TÖÖ
III

O. ZIMMERMANN'I

peennahatööde ja reisikohvrite tehase saadused on varustatud
kaitsemärgiga

„GLOBUST KÄNDJÄ MEES KOHVRIIL“.

Tarvitage ainult kodumaa reisikohvreid.
Eesti töö on kaup, mis on võistlemata
HEA ja ODAV.

Moodsaid naiste käekotte, aktimappe, rahalaskuid, koolirantsaid — suures valikus.

Tartus, Suurturg 4.
Tallinnas, Harju 34.

O. ZIMMERMANN.

O/Ü. „CALORICA“ (KALORIKA)

Likööri & napsi vabrik Tallinnas.

Soovitab oma tuntud headuses konjakit, punschi, napse ja likööre. — Saadaval paremates kauplustes ja restoraanides.

EESTI RUNOVIISID

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus. Tartus 1930.

Kuna muusikaline rahvateadus 18. sajandi viimase veerandini ainult loodusrahvaste muusikaliste avalduste vastu huvi tunnud reisijate tähelepanekuil põhjenevate märkuste ja kirjeldustega piirdus ja vast 18. sajandi lõpul Laborde'i teose läbi „Essai sur la musique ancienne et moderne“ (1780), kus olevate andmete põhjal esmalt erilist tähelepanu juhitud loodusrahvaste muusikale, sai jõulise tõuke, et kujuneda iseseisvaks teaduseks, ning alles rahvuslikkude tunnete ja ideedega imbund 19. sajandil algas rahvuslikult omapärase muusika võrdlev uurimine, mis fonograafi leiutamisega võimaldatud rahvaste muusikalise loomingu täpse jäädvustamisega antud usaldusväärilisele uurimismaterjalile tuginedes — ja ka edespidi erirahvailt vastavaid täpseid ja põhjalikke andmeid vajades, — on viimase viie aastakümne jooksul kujunenud muusikalise folkloori vallas väärtuslikke tulemusi andvaks ja töötavaks uurimisviisiks, võrdlevaks muusikateaduseks, siis ei tundugi liialt suure hilinemisena, kui esimese eesti rahvaviiside kogu ilmumisaasta on 1930, sest peame arvestama meil valitsend olude ja tingimustega, kus rahvaviiside süstemaatiline korjamine sündis alles aastail 1904.—1916. ja hilisemate aastate poliitiline ja majanduslik seisukord korjamise jätkamise ja korraldamise võimalusi on piirand ning trükkimist viivitand. Kui aga arvestada veel meie võrdlemisi pinnapäälse muusikakultuuriga, üksikasjalisemalt sellega, et meie muusikute peres kuni kõige hilisema ajani pole tärgand pea mingit huvi puht muusikateaduslikkude probleemide vastu, et moodsa muusikateaduse nõudeist — nagu seda eriti kujukalt tõendab kõneall olev runoviiside kogu ilmumisevõimalus vigade ja teiste ebavoorustega küllastatud kujus — selgem arusaamine üldse näikse puuduvat, siis tundub, et oleme rahvaviiside väljaandmisega õigest ajast koguni ette rutand.

„Eesti runoviisid“, mille trükkimisele asuti 1925. aastal, on trükkiks korraldand soomlane dr. Armas Launis tema dissertatsioonist (Über Art, Entstehung und Verbreitung der estnisch-finischen Runenmelodien, Helsinki 1910) välja-töötatud süsteemi järele, milles — nagu see teose korraldaja poolt kirjutatud eessõnas ära toodud — grupeerimise ja järjestamise aluseks on värsi ja viisirea suhted ning viisirea löögiühikute arv, kuna kõik viisid pääleselle on rühmitatud rõhulises taktiosas olevate äärmiste piiride järele dominandist ja toonikast meloodilisteks tüüpideks, kus viiside järjekorda on määrand ka esimese (mitmete samalaadiliste viiside juures ka järgmiste) rõhulise heli kõrgus. Nende normide järele on püütud viise nii järjestada, et „... arenemine algelistest arenenumate vormideni tuleks võimalikult selgesti nähtavale.“ Edesi leiame eessõnast, et need Eesti Üliõpilaste Seltsi (EÜS) arhiivis leiduvad viisid, pääle transponeerimise sol-mažoori ja mi-minoori ning löögiühikute ühtlustamise veerandnoodile vastavaiks, on ära trükitud ilma silumata, nii nagu neid korjajad ülesmärkind ühes tähendustega eselaulja (E) ja koori (K) kohta sääl, kus need originaalid esinevad, kui ka seda, et korraldajal võimalus puudus korrektoori teha, mis toond mõningaid ebatäpsusi viiside vormilise märkimise suhtes.

Kaaludes eessõna, mis piirdub eelpool esitatud Launis'e süsteemist tingitud korralduse ja mõningate korraldatud materjali puutuvate märkustega, on peagi igäühele selge üks olulisemaid puudusi: pole antud absoluutselt mingisuguseid selgitavaid märkusi ja kirjeldusi rahvalaulust, tema muusikalistes avaldustest üldse, ettekandmisviisidest ja nendega seotud traditsioonidest, nii kaugelt kui seda andmed lubavad, vanemal ajal ja korjamisaastail valitsend seisukorrast ja käesoleva ajani alalhoidumisest, pole sõnagagi puudutatud mitmesugustest püüetest ja ülesannetest õhutatud ja juhitud korjamiskäiku, selle tekkimist, avarustumist ja iseloomuhooni ning temaga seotud raskusi, eriti aga korjamise tulemusi, selle puudusi, tähtsuse ja väärtuse hin-

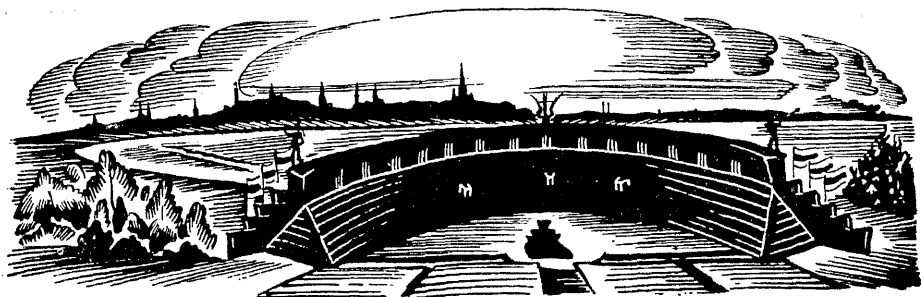
nangut ning täiendamisvõimalusi tänini rahvasuus alalhoidunuga, kui ka rahva
 poliitils-sotsiaalseid ja majanduslikke olusid, milledega kõik loetletud nähtused
 kõige tihedamas seoses; ei ole kirjeldatud teatud seisult erinevate laululiikide
 (pulma-, kiige-, jaani- jne. laulude) sisulisi ja nende sisust tingitud puht
 muusikalisi omadusi ja erinevaid ettekandmisviise, samuti ka võimalikke välis-
 mõjutusi meie rahvamuusika arenemiskäigul, ei ole juure lisatud — selge pildi
 saamiseks nii hädavajalikku vahendit — kaartigi. Juba kõigi esitatud puu-
 duste tõttu ei suuda ilmund runoviiside kogu kaudu, ka sel juhtumisel kui ta
 muidu oleks korralik ja täpne, keegi, ka need mitte, kes asjaga enam-vähem
 tuttavad (rääkimata välismaalasist) kõige üldisematki pilti saada meie vana-
 aegsest runomuusikast, selle omapärastest joontest ja arengust. See nähe pal-
 jastab ligemal järelevaatusel otsekohe ka need suured puudused, mis parata-

■
 HELILOOJA
 Prof. ARTUR KAPP
 ■

matult seotud Launis'e poolt korraldatud juhuslikku laadi „poolteadusliku ja eba-
 praktilise“ väljaandega, millele, esimeste trükipoognate põhjal, juba 1926.
 aastal J. Zeiger asjalikult tähelepanu juhtis (Vaata „Muusikaleht“ 1926. a.
 nr. nr. 13/14, 15/16 ja 17 kirjutist „Meie rahvaviiside valmiva koodeksi ootel“),
 pidades õnnetuks mõtteks rahvaviise liigitada puht muusikalise külje najal ja
 ära näidates mitmeid õige olulisi ja kaaluvaid puudusi, mida Launis'e süsteem
 ja ebatäpsus kaasa toond, eriti rõhutades mažoor- ja minoortüüpidesse jaga-
 misest tekkind tonaalsuse vigu, mis paljastavad kas korraldaja puudulikku
 meie rahvaviiside tundmist või hooletut tööd. Rõhutama peab ka seda, et
 Launis'e süsteemil põhjeneva korralduse järele kistakse sisuliselt ühtekuulu-
 vad ja, mis veel õnnetum, põhiviisi ja selle variandid üksteisest eemale, erirüh-
 madesse, mida võimata leida, et neid saaks liita ülevaatliku pildi omamiseks
 ja võrdlemiseks. Rahvaviiside väljaandmise ülesanne on ju kättesaadavaks
 teha muusika- ja keeleteadlasile, heliloojaille, mõnedele teistele rahvaomapära
 uurijaille ja üldse asjast huvitatuile muutmata originaal materjal ühes kõigi
 temasse puutuvate täpsete andmete ja selgitavate märkustega. Igasugune tea-
 duslik-teoreetilise ilmega väljaanne, mis oma formaalsustega paratamatult kaasa
 toob mõnesuguseid ebaotstarbekohasusi, päälegi meil, kus rahvamuusika ja
 runoviiside teaduslik uurimine piirdub ainuüksi Launis'e enam statistilist laadi
 dissertatsiooniga, oleks pidand kõrvale jääma.

(Piiratud ruumi tõttu arvustuse pääosa ilmub Mskl. nr. 7/8-as).

X ÜLDLAULUPEO KAVA VALMIS

Pühade reedel, 6. juunil, Lauljate Liidu nõukogu pidas kolmanda ja ühtlasi ka viimase koosoleku X üldlaulupeo laulude kava kaalumiseks. Sellel koosolekul kinnitati X üldlaulupeo kava lõpuliselt kujus järgmisena:

Üldsegakoorid:

1. Laulupeo laul	J. Aavik
2. Sääl kord kasvab	M. Lüdigi
3. Mis sääl kõnnib	M. Saar
4. Hõiskame kooris	T. Vettik
5. Palumine	A. Kapp
6. Laulik	E. Võrk
7. Küll oli ilus	M. Hermann.
8. Ärka üles isamaa	A. Läte
9. Sarvelaul	R. Päts
10. Las kasvame	V. Nerep
11. Ma kõndisin vainul	C. Kreek
12. Oh seda elu ja õnne	Rahvaviis
13. Saarlaste laul	V. Nerep
14. Kits ja hunt	M. Lüdigi
15. Öö lõpeb tääl	M. Saar
16. Sa oled hääl ja puhas	E. Võrk

Lisa:

17. Soome laul	F. Pacius
18. Puhu tuul	A. Jurjan

Erisegakoorid:

1. Laulu võim	J. Aavik
2. Noored sepad	R. Tobias
3. Kasehaldjate laul	M. Saar
4. Kaebelaul	E. Aav
5. Sirisege sirbikesed	C. Kreek

Üldmeeskoorid:

1. Sind surmani	A. Kunileid
2. Kuldrannake	A. Läte
3. Munamäe otsas	K. A. Hermann

Erimeeskoorid:

1. Mul lapsepõlves	K. Türipu
2. Me rannikmaale	T. Vettik
3. Oma saar	J. Simm
4. Pilvedele	A. Läte
5. Oh kodumaa	M. Saar

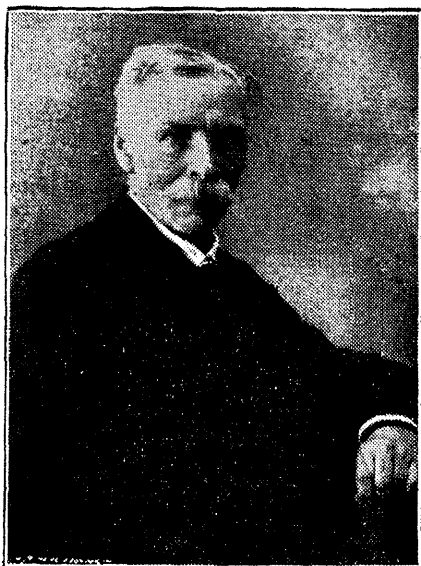
Üldnaiskoorid:

1. Ei roosisid mul paku ta	A. Kapp
2. Mälestus	J. Aavik
3. Tantsides	M. Saar

X üldlalupeo kava seega sisaldab kokku 34 laulu. Pääosa kavast kahtlemata moodustab üldsegakooride osa 16 lauluga, millised sisu poolest jagunevad: 3 isamaalaulu, 2 koraalitaolist (vaimulikku) laulu, 3 laulu ülistavat, 4 naljalaulu, 1 armastuse laul ja 3 jutustava laadiga. Ettekande tugevuse poolest üldsegakoori lauludest on 7 bravuurlaulu, 8 keskmise (vahelduva) tugevusega ja 1 õrn laul. Kuueteistkümnest laulust päris uusi (ei ole varem trükitud ega kontsertidel ette kantud) on 4, käsikirjas, kuid varem kontsertidel ette kantud 2, kord trükitud 4, kaks ja rohkem kordi trükitud 6 laulu.

Möödunud aastal korraldatud uute koorilaulude võistlus on annud 2 laulu: M. Saar'e „Kasehaldjate laul“, milline omandas auhinna ja „Mis sääl kõnnib“, milline tunnistati jury poolt nimetamisväärseks.

IX üldlalupeo kavas vaimulikke laule ei olnud, mis viimasel silmapilgul enne laulupidu tekitas nurinat. Seekord on võetud kavva 2 koraalitaolist vaimulikku laulu (M. Saar'e „Õo lõpeb tääl“ ja E. Võrgu „Sa oled hää ja puhas“), nii et toonaseid nurisejaidki X üldlalupeo kava peaks rahuldama täiel määral.

■
 HELILOOJA
 ALEKSANDER LÄTE
 ■

Üldlalupeo kavast on lahtiseks jäänud vaid suurema koorihelitöö küsimus. Nimelt oli kavatsus anda erisegakooridele ettekandmiseks pääle ülaltoodud kavast ettenähtud 5 laulu suurem kantaadi taoline helitöö solistide ja orkestri kaastegvusel. Selle küsimuse lahendamiseks Liidu nõukogu andis volituse Liidu juhatusel.

Üldiselt on X üldlalupeo kava koostamine sündind pika aja jooksul põhjalikkude kaalutluste järgi. Nii moodustati X üldlalupeo kavatoimkond Liidu juhatusel 12. dets. möödunud aastal. Poole aasta kestel kavatoimkond pidas 20 koosolekut. Pääleselle X üldlalupeo kavaga ühenduses olevaid küsimusi Liidu juhatus kaalus 16 koosolekul, Liidu Meeskooride Sektsioon 1 koosolekul ja Liidu nõukogu kui kõrgem instants (kellele kuulub üldlalupeo kavade ja põhijoonte kinnitamine) üldlalupeo kava küsimuste arutamiseks kulutas 3 koosolekut.

Sooviavaldusi ja nõuandeid X üldlalupeo kava koostamise puhuks saatsid Liidu juhatusel kokku ligemale 70 isikut ja organisatsiooni. Suuremalt osalt silmapaistvad sooviavaldused ja nõuanded on leidnud täie rahulduse.

KODUMAA

Tartumaa II laulupidu.

28. ja 29. juunil korraldatakse Tartus Tamme laululaval Tartumaa II laulupidu. Osavõtjatena on esialgselt registreeritud 335 laulukoori 10.874 lauljaga ja 41 pasunakoori 785 mängijaga — kokku 11.632 tegelasega.

Laulupeo üldjuhtideks on heliloojad *Juhan Simm*, prof. *Juhan Aavik* ja *Adalbert Virkhaus*.

Laulupeo muusikaline ettevalmistus on kestnud ligi aasta. Eelproove on korraldatud üle 30, mis on toimund kõigis kodumaa nurkades. Lauulupeo muusikalise ettevalmistuse päärasekus on lasund üldjuhtide õlgadel, aga ka instrktorid on oma lahke kaasabiga laulupeo kunstilist külge tublistigi kindlustada aidand.

Eelproovidest on selgund, et laulud on võrdlemisi hästi kätte õpitud ja lauljail enestel on igalpool ülev meeleolu ning suur huvi laulupeo vastu.

Laulupeo tegelikuks korraldajaks on Laujate Liidu Tartumaa Osakonna juhatus.

Laulupeo kavas on ettenähtud üldkontserdid mõlemil laulupäeval, erikontserdid Miina Hermann'i Lauluseltsilt ja Tartu Meestelaulu Seltsilt, Händel'i „Messiase“ ettekanne laulupeo tegelastele (tasuta) ja publikule.

Laulupeo avamine on laupäeval 28. juunil kell 6 p. l. Tamme laulupeo platsil. Avamisele koguvad lauljad ja mängijad pidulikis rongikäigus.

Laulupeo ettevalmistustööd on lõppemas. Korraldajad jäävad lootma, et vaimustus ja huvi peo vastu, mis on tuhandeid lauljaid kõigist kodumaa kolkaist ja isegi välismaalt laulupeo tegelasteks ahvatlend, mitte ei rauged, vaid järjest kasvab. Vanemuine tuleb jälle korraaks Taara mäele, et kuulata laste ühist laulu, rõõmuhõiskeid ja sütitavaid lugusid eesti laulu ilust.

R. R. — H.

Laujate Liidu volikogu koosolekust.

Pühapäeval, 27. aprillil oli Tallinna Raekoja saalis Laujate Liidu volikogu koosolek, kus kinnitati Liidu 1929. a. tegevuse aruanne ja võeti vastu Liidu 1930. a. tegevuskava ning eelarve, millised varem Liidu nõukogu poolt olid läbi vaadatud ning hääks kiidetud.

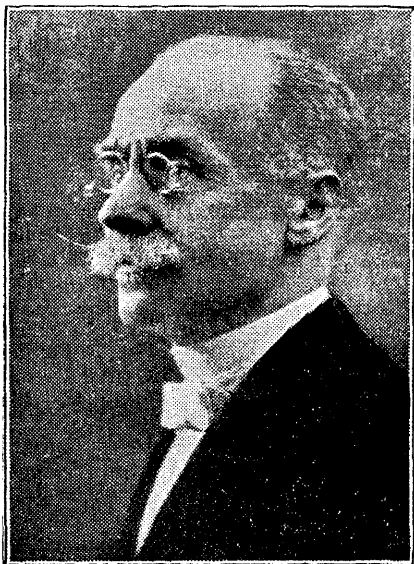
Laujate Liidu tegevusest 1929. a. olgu mainitud tähtsamaina *uute laulude võistlus*, milline oli teine sellesarnane Eestis. Võistlusele saadeti kokku 96 sega- ja meeskoori laulu, milledest hindamiskomisjon tunnistas auhinna vääriliseks kaks laulu. Auhinnatud laulude autoriks on Mart Saar. Pääle selle hindamiskomisjon tunnistas nimetamisväärseks 4 laulu, millede autor samuti Mart Saar.

Kooride ja koorijuhtide instrueerimist Laujate Liit möödund aastal sai teostada võrdlemisi piiratult, kuna Liidul selleks puudusid ainelised võimalused. Koorijuhtide instrueerimiskoosolekud peeti viies suuremas keskkohas. Aasta esimesel poolel oli Liidu teenistuses pasunakoorida instrktor. Kuid vaatamata sellele, et meie pasunakoorida muusikaline tasapind soovitaval määral ei arene ja et pasunakoorida poolt on nõudmine instrktori järgi väga elav, pidi Liidu

juhatus instruktori siiski vallandama, kuna Liidu toetussummasid Kultuurkapitali poolt tunduvalt vähendati.

Kooriliteratuuri rikastamiseks, laulukooridele kergemate uute laulude soetamiseks Liit andis välja *Rahvakoore*, üldse aasta jooksul 12 annet.

Muusikaleht 1929. a. jõudis tunduvalt edesi, nii sisulise külje mitmekesisuse kui lugejate arvu suurenemise poolest. Muusikalehe kaastöölisena esi-

■
HELILOOJA
KONSTANTIN TÖRNPU
■

nesid pea kõik meie tuntud helikunstnikud ja muusikategelased kõigilt muusikaaladelt. Autoreid on Muusikalehes 1929. a. esinend sama palju kui kolmel eelmisel aastal kokku. See näitab, et Muusikaleht sisuliselt on pannud välja parima, mida meie muusikaline tasapind võimaldab.

Liit on tublisti tähelepanu osutand meie *noodikirjanduse levitamisele*. Üldiselt on meie nootide läbimüük võrdlemisi väikene, väljaannete müügist

TARTU

Majaomanikkude Pank

Suurturg 7.

Omas majas.

Toimetab

≡ kõiki panga operatsoone. ≡

Juhatus.

Ostke ainult meie poolt valmistatud saadusi

Soovitame:

Loomuliku siidist CRÉPE-de-CHIINI, VELOUTIINI, MILANEESI, SIID-MANTLI, VOODRI- & PORTIEERIRIET. Siid- ja villast TRIKORIIET pesu ning kleitidele. JUMPERIRIET. SUPELÜLIKONDI. Siid-, mako-, floor & villaseid SUKKE, SOKKE & LASTESUKKE. BEMBRG - SIIDI - SUKKE „BELLA“. KÕLAPITSE. Mitmesuguseid paelu, kaelasidemeid jne.

KAUBAD ON VARUSTATUD MEIE KAUBAMÄRGIGA

A.-S. „RAUANIIT” — Tallinnas

SAADA ÜLE EESTI.

ASUTATUD 1919. AASTAL.

SAADA ÜLE EESTI.

A/S. „D. MIRVITZ JA POJAD“

TARTUS, RAEKOJA TÄN. NR. 6, TEL. 3-83.

SUURIM

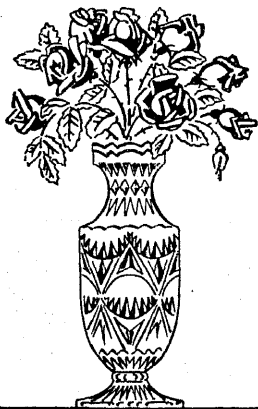
PORTSELAAN

KRISTALL

KIVI

KLAAS

EMAIL

SUURIM

ALUMIINIUM

ALPAKKA

NIKKEL

LAMBI

ILU

MAJA-, KÕOGI- JA VALGUSTUSTARVETE ÄRI EESTIS.

SUUR VALIK KINGITUSASJUST.

Elukinnitus on kõige jõurikkam hoiusüsteem.

Piltlik võrdlus:

Kahest isikust, kes iga aasta võrdsed summad sisse maksavad, üks hoiukassasse, teine elukinnitusseltsi, pärandavad surma korral oma perekonnale:

Hoiukassasse koguja:

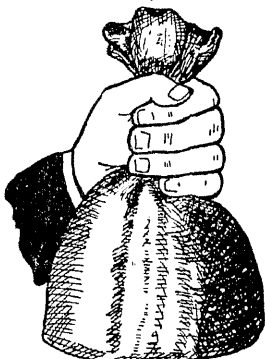
10 a. pärast

20 a. pärast

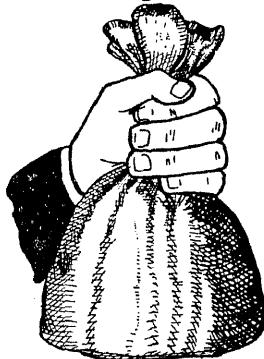

30 a. pärast

Elukinnitussvõtja:

Kohe esimese preemia tasumise järele.

Kas on Teil püsivust järjekindlaks kogumiseks hoiukassasse? Kes annab kindlustuse, et Teie veel 30 aastat elate ja koguda saate? Kas on kindel, et Teie kogutud summat ühel päeval välja ei anna?

Elukinnitussmaksude tasumine sünnib aga harilikult väga korrapäraselt ja kindlalt. Kogumise peasihi — perekonna kindlustamise — saavutate siin ka oma ootamatu surma korral.

Kui Teie aga kinnituse tähtaja üle elate, maksab selts kapitali Teile endale välja, mis Teile võimaldab

muretud vanaduspäevad.

Kõige soodsamate maksutingimuste ja sõlmitse elukinnituse

Eesti
Omavalitsuste
Kinnitusselts

„OMA“

Juhatus ja peakontor:
Oma majas, Tartus
Riia t. 41.
Telef. 3-44 ja 5-62.

Vastutuskapitalid üle
Kr. 400.000.—

saadav protsent tasub vaevalt Liidu otsekohe sed kulud, mis levitamise ga ühen-
duses. Kuid ainult sel teel on võimalik meie noodikirjanduse müügis elevust
saavutada, mis loob soodsa pinna uute väljaannete kirjastamiseks.

1929. a. asutati Liidu juure *Meeskooride Sektsioon*, kelle eriliseks ülesandeks
on kanda hoolt meeskooride organiseerimise ja meeslaulu arendamise eest.

Rahaliselt oli Liidul 1929. a. kulud 24.320 kr., tulud 20.513 krooni, seega
kulude ülekaal 3800 krooni. Aineliselt oli 1929. a. Liidule raskeim, mis tal
asutamisest pääle on tulnud läbi elada. Sellase olukorra löid ühelt poolt
IX üldlaulupeoks ehitatud hoonete pääl lasuvad võlad ja teiselt poolt piiratud
ning kõikumavad toetussummad Kultuurkapitalist.

*

Lauljate Liidu kui laulumuusika-organisatsioonide keskkoon d ise tegevus
väljendub peaa sjalikult ettevõtteis, mil *ülemaaline ulatus*.

Liidu käesoleva tegevusaasta kavas on esikohal X üldlaulupeo eeltööd.
Üldlaulupeo kava on juba kokku säätud ning Liidu nõukogu poolt kinnitatud.
Laulude käsikirjad on antud trükkii. Käesoleval aastal kavatsetakse viia läbi
kooride registreerimine ning aasta lõpul instrueerida koorijuhte.

Maakonna laulupeod käesoleval aastal pidid olema Tartus ja Haapsalus.
Kohapäälsete takistuste tõttu Haapsalu laulupidu jääb pidamata. Selle
asemel aga Tartu laulupidu kujuneb suurimaks maakonna laulupeoks.

Maakonna laulupidude kava järgi 1931. a. on laulupeod Narvas, Viljandis
ja Kuressaares. Liidu nõukogu soovi kohaselt, et kulusid hoida kokku ning et
pääseda mõnede laulude mitmekordsest paljundamisest, Virumaa ja Viljandi-
maa laulupidude ühise noodiraamatu kirjastas Lauljate Liit. Noodiraamat on
juba valmis. Saaremaa laulupeo kava tahetakse koostada X üldlaulupeo
lauludest.

Muusikaleht 1930. a. ilmub endisel kujul, juba möödunud aasta alul üles-
säätud põhimõtete alusel. Kuigi Lauljate Liit on Muusikalehe otseseks välja-

ÕMBLUSMASINAD

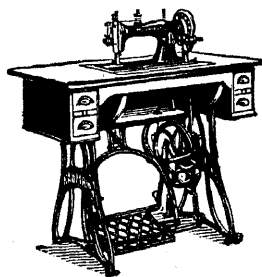
NAUMANN, PFAFF. VESTA

üldheaduses võidavad kõiki. Maksuta ilutikandus.

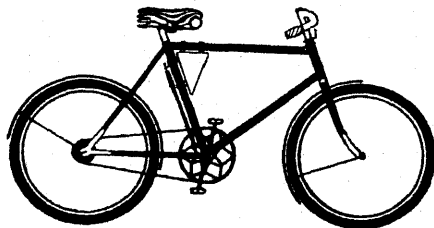
JALGRATTAD:

Naumann, Suhl, Juno, Royal,
National, Primus paremad
parimatest.

„HOMOCORD“
grammofonid
ja eestikeelsed
lõökplaadid.

Soodne järelmaks. Müük suurel ja väiksel arvul.

Kr. Saar & Ko.

Tartus

Raekoja tän. 2, tel. 6-94.

Tallinnas, Rakveres, Jõhvis.

andjaks, siis sellest olenevalt Lauljate Liit ei taha näha Muusikalehes Lauljate Liidu häälekandjat, vaid kõiki muusika-alasid käsivat muusikaajakirja, kus ainult muuseas leidub ruumi Lauljate Liitu huvitavaile küsimusile ja informatsioonile. Vastavalt sellele Muusikalehe toimetusele on koostatud nii, et oleks esitatud tegelasi kõigilt muusika-aladelt. Muusikalehe levitamisele Lauljate Liit püüab panna suurt rõhku. Eesmärgiks on selle juures, et Muusikalehte loeks kõik meie muusikaharrastajad.

Rahvakoorida väljaandmist Lauljate Liit käesoleval tegevusaastal tahab endiselt jätkata. Rahvakoore välja andes Lauljate Liit tahab asja korraldada nii, et need kujuneksid meie segakoorida lauluvaraks. Rahvakoored ilmudes perioodilise väljaandena peavad sisaldama uusi kergeid, viisi ning kõlarikkaid ja just vähematele kooridele jõukohaseid laule.

1927. a. surnud helilooja ja Lauljate Liidu esimehe *Konstantin Tüürpu* mälestuse jäädvustamiseks asutab Lauljate Liit Liidu juure Tüürpu nimelise auhinna kapitali, mille protsentidest igal aastal määratakse auhind aasta jooksul valmivad parima eesti koorilaulu autorile. Kapitali alussummaks on Tüürpu mälestuse jäädvustamise teostamiseks 1927/28. a. Lauljate Liidu poolt korraldatud korjanduse sissetulek 1.545 krooni. Meie koorilaulu loomingu seisukohalt Lauljate Liit ennustab sellele instituudile edurohket arengut. See oleks esimene sellesarnane kapital Eestis, omapärane selle poolest, et heliloomingu aastatoodang tuleb hindamisele perioodiliselt.

Meil korraldatakse igal suvel umbes 30 *laulupäeva*, millede muusikaline kava koostatakse juhuslikult ning millede rahaline ülejääk kasutatakse sageli otstarveks, millel laulu-muusika arendamisega pole midagi ühist. Seni on Lauljate Liit järelevalvet teostanud ainult maakonna laulupidude üle. Kuid arvesse võttes, et laulupäevadel meie laulu-muusika arengus on sama tähtis osa kui suuremajoonelistel laulupidudelgi, kavatses Lauljate Liit enda kätte võtta kontrolli teostamise ka laulupäevade üle. Järelevalve alla kuuluks kõigepeält laulupäeva muusikaline kava ning laulupäeva rahalise ülejäägi otstarve määramine. Seda küsimust Liidu volikogu kaalus üksikasjaliselt ning võttis vastu Liidu juhatuse ja nõukogu poolt väljatöötatud laulupäevade kontrolli kodukorra.

Lauljate Liit on aja jooksul juba iseendast kujunenud *noodikirjanduse levitamise keskkohaks*. Lauljate Liidu kätte on juba koondunud Kultuurkapitali Helikunsti Sihtkapitali, heliloojate isiklikud ja organisatsioonide noodiväljaannete päälaod, kuna Liidul nootide müügi alal on Eestis vast kõige suuremad võimalused. Pääle oma väljaannete ka teiste noodiväljaannete levitamist Lauljate Liit tahab organiseerida sellepärast, et meie kirjastusolusid soodustada ja noodiväljaandeid kooridele hõlpsasti kättesaadavaks teha.

Liidu 1930. aasta eelarve on tasakaalus 30.500 krooni pääl. Suuremad summad kuludes moodustavad Muusikaleht, Rahvakoored, X üldlaulupeo noot, 1931. a. laulupidude noot, laulupeo-plats, võlgade tasumine j. t.

Liidu nõukogust vanaduse järgi ja volituste puudumise tõttu väljalangemise asemele volikogu valis nõukokku järgmised uued liikmed: *E. Võrk*, *T. Vettik*, *V. Nerep*, *E. Aav*, — Tallinnast ja *A. Tamm* ning *J. Kirsipuu* — Tartust.

Muusikaõpetajad lauluõpetuse reformi vastu.

Eesti Koorijuhtide Ühingu algatusel oli kutsutud kokku 12. juunil Tallinna Linna Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi ruumidesse koosolek laulutundide andmise reformi selgitamiseks ühenduses Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi poolt maksuma pandud uute keskkoolide tunnikavade põhjal. Koosolekul võeti üksmeelselt vastu kolm resolutsiooni, missugused paluti Eesti Koorijuhtide Ühingu juhatusel saata laiali teadmiseks koolide pedagoogikanõukogudele, koolivalitsustele ja teistele sellest puudutatud asutustele.

Resolutsioonid on järgmised:

1) Koosolek leiab, et süstemaatiline lauluõpetus avalikkude keskkoolide uute tunnikavade järele, ühiselt viie klassi õpilastega, ei või teostuda otstarbe-

kohaselt, ei pedagoogiliselt, ei ka metoodiliselt, vaid muutub mõtetuks tegutmiseks.

2) Pöörata Tallinna Linna Koolivalitsuse poole selgituse saamiseks, kas Linna Koolivalitsus oleks nõus korraldama lauluõpetust kavades ettenähtud viisil, ja samme astuma, et laul kui niisugune keskkoolidest ei kaoks.

3) Koosolek avaldab soovi, et Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi määruse § 6 järele otsustagu koolide pedagoogika nõukogud avalikkude keskkoolide tunnikavade kohta käsitada laulmist eraldi igas klassis üks tund nädalas ja vähemalt üks tund koorilaulu ainult valituile lauljaile.

Muusika- ja laulupäevi tänavu suvel.

Viljandi muusikapäev peeti 14. ja 15. juunil s. a. Viljandi Haridusseltsi õuel. Korraldajaks „Koidu“ Selts. Tegelasi on annud üles 700 ümber, 21 segakoori ja 5 puhkpilli orkestrit. 14. juunil oli vaimulik kontsert Jaani kirikus, kaastegevad „Koidu“ segakoor ja kohalikud solistid.

Karsklaste laulupäev Valgas oli 4. mail, ühtaegu karskuspäevaga, mis peeti Valga Eesti Karskusseltsi 40-ne aastase juubeli puhul. Peeti karskus-kontsert-jumalateenistust kohalikus kirikus, kus esines kolm ühendkoori. Päälelõunat oli kooride kontsert linnapargis 600 laulja poolt, neist umbes pooled Valgamaa algkoolide õpilased. Segakoore juhatas hra *Klement*, lastekoore prl. *Kangur*.

Nõmme II laulupäev peetakse 22. juunil s. a. Tegelasi loodetakse kogunevat umbes 1200. Juhatavad prof. *J. Aavik* ja kohal. koorijuhid.

Iisaku laulupäev on otsustatud pidada Iisaku Muusika-Kirjanduse Seltsi eestvõttel juunikuu teisel poolel. Kirikus tahetakse kanda ette *Mendelssohni* oratoorium „*Athalia*“.

Avinurme laulupäev peetakse 22. juunil s. a. Algatajaks kohalik tuletõrjeühing.

Kuusaku III laulupäev peetakse ühtaegu Tartumaa laulupeoga — 29. juunil. Koore juhatab *T. Vettik*.

Lääne-Harju rahvapäev Kaitseliidu Harju Maleva 5. aastapäeval 15. juunil s. a. peeti Keilas. Pääle sportliste ja sõjaliste ettekannete kaitseliitlaste poolt esinesid Harjumaa ühendkoorid *T. Vettik*'u juhatusel ja puhkpillide orkestrid *F. Tammar*'i juhatusel. Üles annud oli lauljaid 21 koorist ligi 700, mängijaid 9 orkestrist üle 100 mehe.

Koolide laulupäevi peeti ja peetakse üle maa, nii Tartu koolide laulupäeva 25. mail, Võrumaa koolide laulupäeva 31. mail ja 1. juunil, Raplas 29. mail, Märjamaal 15. juunil, Põlvas 29. mail. Kosel 1. juunil jne.

Türi I vaimulik laulupäev peetakse 24. juunil s. a. Laulupäevast võtavad osa 22 sega- ja 2 meeskoori ning 8 puhkpillide orkestrit, kokku üle 900 tegelase. Üldjuhatajad on prof. *A. Topman* Tallinnast ja *Joh. Veber* Türiilt. Kavas on vaimulikud ja isamaalised laulud. Sama päeva õhtul annab Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor vaimuliku kontserdi kohalikus kirikus. Laulupäeva korraldajaks on Türi koguduse juhatus, puhastulu läheb Türi kiriku oreli hääks.

Ahutaguse laulupäev peetakse Jõhvis jaanipäeval, 24. juunil s. a. Laulupäev täidab ka sel aastal Rakveres pidamata jäänd koolide laulupäeva aset.

Rakvere laulupäev peetakse 6. juulil s. a. Ühendkoore juhatavad *T. Vettik* ja *E. Rosenberg*. Laulupäeva ajal annab vaimuliku kontserdi kohalikus kirikus Tallinna Rahvaülikooli Seltsi segakoor *T. Vettik*'u juhatusel. Solistina esineb oreil helilooja *M. Saar*.

Kooride ülesandmise tähtaega Virumaa 1931. a. laulupeole pikendati.

Kuna Virumaa 1931. a. laulupeo nootide trükkimine viibis, siis on laulupeost osavõtta soovijate kooride ülesandmise tähtaega pikendatud kuni 15. septembrini 1930. a. Ülesandmised tulevad saata *Virumaa VI laulupeo toimkonnale, Narvas* ja nendes tähendada koori nimetus, lauljate arv, koorijuhid nimi ja koori aadress. Laulupeo noodid on saadaval *Lauljate Liidu büroos*,

Tallinnas, Rataskaevu 22, hinnaga: Lauljate Liidu liikmeile à 50 senti, teistele à 75 senti. Posti kaudu tellides tuleb nootide hind ette saata, vastasel korral saadetakse noodid lunaga. Eeltähendatud hindadega müüakse noote ainult kuni 15. septembrini s. a., pääle selle tõstetakse hinda.

Eesti Lauljate Liidu Virumaa Osakond.

Vaimulik kontsert Viru-Jakobis.

Viru-Jakobis tegutseb 30-liikmeline segakoor, mida juhatab juba 5. aastat kohaliku algkooli juhataja V. Raud. Varem juhatas nimetatud koori kohalik köster-organist Mülbeck. Koor esines 1. kevadpühäl kohalikus kirikus vaimuliku kontserdiga. Kanti ette koor „Halleluuja“ Händel'i orat. „Messias“. Orelil saatis Rakvere Õpet. Sem. muusikaõpetaja E. Mesikänen.

Scandicus.

Hoogne muusikaelu Rakveres.

Ei tea, kas soojast talvest ja kevade kiirest tulekust või millestki muust tingituna, möödus olnud muusikahooaeg Rakveres palju hoogsamalt kui varem aastail.

Erilise tänu võlgnevad rakverelased Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoorile, kes ühes oma lugupeetud juhi prof A. Topman'iga saatis sooje kiiri käesoleva aasta muusikaelu intensiivistamiseks, andes 4. jaan. s. a. huvitava kavaga kunstiliselt tärseda kontserdi.

Ka seminar, keda kutsutakse isegi „kohaliku konservatooriumiks“, on teind üsna tagajärjekat tööd. Nii anti 23. märtsil avalik kontsert (sel õppeaastal II). Ette kanti päämiselt laule: klassikooridelt, meeskoorilt ja üldsegakoorilt, siis veel palasid sümfooniaorkestrilt ja duette. Uudisena esinesid ka õpetajad, hra Öunapuu mängis viiulil Dvarak'i „Humoreski“ ja „Slaavi tantsuviise“, hra Mändvere esines klaveril soome rahvalaulu variatsioonidega ja hra Mesikänen mängis klaveril Beethoven'i „Sonaati.“ Kõik ettekanded said menu osaliks. Koore juhatasid päämiselt õpilased.

Veel huvitavama muusikalise nautingu pakkus Rakvere lemmikoor Rahvamaja- ja Haridusseltsi segakoor hra E. Rosenberg'i juhatusel. Mainitud koor avaldas oma püsiva töö tulemusi 22. märtsil, andes ette Romberg'i „Kella laulu“. Solistidena esinesid kohalikud jõud: pr. O. Rosenberg (sopran), hrad G. Jõe ja Meister (bassid) ja hra H. Uuli (tenor) Tallinnast. Teistkordselt kanti sama teos ette aprillis, kuid seekord kirikus, kus orelil saatis hra H. Känd Tallinnast.

Aprillis külastas Rakveret Tartu Üliõpilaskonna Segakoor, andes kontserdi hra A. Karafin'i juhatusel. Eriti meeldisid Kreegi „Meie err“ ja Karafin'i „Kui tume“. Koori mõju ei olnud kuigi suur, sest uue „käsiku“ vilets resonanss oli süüdi selles, et koor ei saand tuua esile dünaamikat peensustes ja kõlavat akordi.

Viimasel kevadpühäl esines Ev. Luteruse kirikus soome orelikunstnik K. E. Laurin, V. Murmetsä (bass) kaastegevusel. Huvitavam ja tõlgitsemiselt puhtam oli Madeteja „Muinasjutt“ ja Kuula „Leinamarss“. Ettekanded olid meisterlikud nii tõlgitsemiselt kui tehniliselt. V. Murmetsäl tundus raskust ülemiste toonide tabamisel, mis olles vist sellest, et eelmisel õhtul antud kontsert ja pikk reis häält väsitasiid.

Valmib teater — uus kunstitempel, kuid peaks ka valmima rakverelaste armastus muusika vastu ja põhjustama elava osavõtu kontsertidest!

Ernst Helilein.

Heimtalisis asutati meeskoor.

Heimtalisis oli koguke meestelaulust huvitatuid. Eesotsas kohaliku segakoori juhiga kutsusid nad hiljuti kokku meeskoori asutamiskoosoleku. Koosolekule saabus arvult tosin mehi, kuid hiljem on juurde tulnud veel paljud ja praegu õpitakse juba hoolega laule.

Koor liitus Heimtali Haridusseltsiga ja nüüd on Haridusseltsil mees- ning segakoor J. Veldemann'i juhatusel.

Arvestades senist hoogsust, tohiks loota, et Heimtali meeskoor areneb ja meestelaul ka ümbruskonnas huvi äratav.

A. Telko.

Noori helikunstnikke.

Möödunud õppeaasta lõppedes saatis ellu Tallinna Konservatoorium oma kuuenda lennu, 25 noort helikunstnikku. Lõpetasid konservatooriumi klaveri alal 11 õpilast: *Joa, Lilienfeldt, Markovitsch, Reinman, Plaks, Römmer, Tuttelberg, Voolman, Milk, Jakobson, Schütz-Jostman*, neist Milk ja Jakobson Tartu Muusikakoolist prof. A. Lemba õpilastena-eksternidena ja Schütz-Jostman Narva Muusikakoolist.

Lauluklassi lõpetasid 6 õpilast: *Kusminina, Runge-Arder, Zeren, Trukkel, Jurikson, Pärn*.

Orelklassi 3 õpilast: *Känd, Pressnikoff, Schüpris*. Kompositsiooniklassi 2 õpilast: *Terkman ja Känd*. Puhkpillide klassi: *Rosenlill* trompetil ja *Väljak* klarinetil. Viulikklassi: *Domingo*.

Lõpetajad kontserteerisid 25. mail „Estonia“ kontsertsaalis konservatooriumi lõppaktusel, kandes ette omigi teoseid.

Soovime noorile kunstnikele palju püsivust, õnne ja edu algavaks tegevtoeks meie muusikapöölul.

Elva Muusika Selts „Muusa“ puhkpilli orkestri arengust.

Käesoleva aasta veebruarikuul möödus 8 aastat Elva Muusika Selts „Muusa“ asutamisest.

Seltsi aineeline seisukord ei võimaldand kohe iseseisvat orkestrit asutada, sellepärast astuti kontakti Elva Vabatahtliku Tuletõrje Ühinguga, kellel olid puhkpillid. Sõlmiti kokkulepe, et Tuletõrje Ühing, kellel ei olnud korralikku orkestri meeskonda, annab oma pillid „Muusale“ kasutada, mille eest viimane mängib tasuta Tuletõrje Ühingu aastapäeval, paraadidel jne. Pidudel mängimine sündis tasu eest. Sarnane kokkulepe kestis mõnda aastat. Tuletõrje Ühingu pillid olid aga vananend ja tarvitamiseks ebasündaiks muutunud, mispärast „Muusa“ võttis tarvitusele kõik abinõud, et leida võimalusi oma pillide soetamiseks. 1929. a. suvel jõutigi niikaugele, et võidi tellida uusi puhkpille, millised läksid maksma 1.600 krooni. Raha selleks saadi päämiselt toetustest. Suurem osa ostusummast tasuti otsekohe, kuna osa sellest, umbes 650 krooni, on veel võlas. — Vahepeäl oli Seltsil mõningaid lahkkelisid Tuletõrje Ühinguga, mille tagajärjel viimane hakkas looma omale ise orkestrit, võttes tagasi ka oma pillid. Lahkus ka osa mängijaid „Muusast“ ja astus Tuletõrje Ühingu orkestrisse. Seetõttu jäi „Muusa“ orkester nõrgaks; mängijaist oli puudus. Vahepeäl jäi orkestri tegevus koguni passiivseks. Kuid käesoleva aasta alul hakati orkestrit jälle elustama. Kutsuti juure noori jõude.

Nüüd peetakse järjekindlalt igal nädalal kaks kuni kolm harjutust kohapäälse juhi juhatusel, kuna kord nädalas käib üldjuht Tartust koori instrueerimas. Võib kindlasti loota, et kui ka edespidi sarnase innu ja huviga töötatakse, siis orkester kujuneb elujõuliseks ja võib esineda vääriiselt.

K. Kütt.

Jaan Linnamägi surnud.

15. aprillil suri kehvast haigusest kurnatuna Tallinna seltskonnategelane Jaan Linnamägi.

Jaan Linnamägi sündis 12. märtsil 1862. a. Läänemaal Paeküla mõisas kupja pojana. Õppis Tallinnas saksa kreiskoolis. Edesi õppides sooritas õpetaja eksami ning koolipöölul töötas Kuuda õpetajate seminaris ja Peterburgis. Hiljem tegutses notarina Narvas ja lõppeks Tallinnas. Nimetamisväärt on kadunu teened „Estonia“ Seltsi juhtimisel.

Eesti Lauljate Liiduga kadunu astus kontakti 1922. a. jaanuaris, mil ta Estonia Muusika Osakonna esindajana võttis osa Liidu volikogu koosolekust ja valiti Lauljate Liidu esimesse nõukokku. Nõukogu valis Linnamäe Liidu juhatause liikmeks, kus omavahelisel ametite jaotamisel kadunu valiti Laul-

jate Liidu esimeseks esimeheks. Lauljate Liidu esimehena Jaan Linnamägi tegutses 1922., 1923. ja mõned kuud ka 1924. aastal, mil ta tervislikel põhjusil hakkas tõmbuma tagasi seltskondlikust tegevusest.

Jaan Linnamägi sängitati mulda 18. aprillil mõjuva pidulikkusega. Kaks ööd-päeva Linnamäe põrm oli asetatud „Estoonia“ kontsertsaali, millise püstitamisele kadunu kogu energiaga oli aidand kaasa. Linnamäe kirstupanekul järelhüüdeis üksmeelselt kriipsutati alla ta rohkeid teeneid eesti seltskondliku elu arendamise alal, eriti veel ajal, mil seltskondlik tegevus meie praeguses päälinnas venestuse raske surve tõttu oli väga raske.

Šaljamin Riias.

Mitmet aega juba kõneldi õige uskuapanevalt, et kuulus *Šaljamin* olevat kaotand hääle, tehtud talle mingi raske operatsioon kaelas ja selle tagajärjel ta isegi rääkida võivat vaid veel sosinal. Aprilli lõpul aga läbistasid lehti teated kõigi muusikasõprade hääksmeeleks — Šaljamin tuleb laulma Riiga, esineb tervena ja täisi hääli! Nüüd, mil Šaljamin'i kontsert juba olnud ja Läti üksmeelselt kinnitab tema endist võlvuõimsust, hääle haruldust, ei saa olla kahtlust, et kuuldused tema hääbumisest on ekslikud või kuritahtlikud.

Ajakirjanikele antud intervjuus nendib Šaljamin, et mainitud jutud tema kohta on lastud lendu arvatavasti *Budapestist* ja jätkavad ringreisi alles praegu üle maailma. Ta palub teatada ajakirjandust, et iialgi pole teda opeeritud, ei kaelast ega mujalt, ja et ta laulab ikka veel. Ta tundvat suurt igatsust kodumaa, Venemaa, järgi, „igavesele külalisele“ näivat sageli kõik kunstivõimed kuradlikult tarbetuina — kui ei ole kodumaad. Ent Venemaale ta ei võivat pöörduda, sest ta ei saavat teenida korruga kaht isandat: kunsti ja poliitikat.

Riiast sõidab Šaljamin Stockholmi siis Inglismaale. Siis lühike puhkus Itaalias, selle järgi Ameerikasse ja tuleval aastal Saksamaale, siis juba viiekümne-aastasena.

Fr. Schiller ja muusika.

9. mail s. a. möödus *Schilleri* 125. surmapäev. Siinkohal ei tarvitse peatuda Schiller'i kirjanduslikul ja kultuurilisel tähtsusel, — ka muusikasse on ulatund ta geniaalsus ning terve haritud maailma lauljaskond mälestab Fr. Schiller'it kaunimate laulusõnade luuletajana. Tarvitseb tuletada meele vaid tema „Kella laulu“ ja „Laulu rõõmule“, mis meilgi sajal korral kantud ette. „Kella laulule“ on loodud üheksal korral muusika, tuntuamad neist A. Romberg'ilt, Max Bruch'ilt ja A. Serov'ilt. Esimese tõuke selle laulu loomiseks sai meister juba 1788. aastal, mil ta sageli külastas Rudolstadt'i lähedal asuvat valukoda. Laulu motto aga võttis ta Schaffhauseni suurelt toomkiriku kellalt: vivos voco, mortuos plango, fulgura frango, s. o.: kutsun elavaid, leinan surnuid, murran välke. Selle kella valas Baseliis kellavalur *Prior*. Ajapikult tekkis temasse pragu, siis murdus välja suur tükk metalli ja kell kaotas oma meeldiva kõla, milletõttu loobuti ta helistamisest. 1898. paigutati see ajalooline Schiller'i-kell Schaffhauseni linnamuuseumi, kus asub veel praegu.

Schiller'i laulu „Rõõmule“ on kasutatud tekstiks 41. korral, mis on vist rekord omal alal, kui küll Schiller'i puhul üldse tohib tarvitada seda sõna!

Uus ausammas Wagner'ile.

avati Aussigis (Böömimaal). Ausamba, suure *Wagneri* rinnakuju, on valmistand L. Gedon ja valatud Münchenis. Avamiseks lauldi Wagner'i kompositsiooni „Apostlite armulaud“.

Orelajate ja orelimeistrite maailmakongress

kutsutakse kokku Budapesti käesoleva aasta suvel.

Valjaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: Mihkel Lüdig.

Tellimishind aastas L. L. liigetele 1 kr., teistele 1 kr. 20 senti.

Toimetuse ja talituse address: Tallinna, Rataskaevu 22, telef. 431-82.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, Väike Pärnu mnt. 31.

Pärnus. „KULTUUR“ Pärnus.
trüki- ja köitekoda

Hospitali tänav nr. 14. kõnetraat 112.

Kõige suurem ja täielikum trükikoda Pärnus. Valmistab kiirelt ja mõõdukate hindadega maitserikkaid liht- ja aksidents trükitoide ühes ja mitmes värwis.

Raamatu- ja kirjutusmaterjali kauplus

Rüütli tän. nr. 26, kõnetr. 397.

Kooli-, kontori- ja kantseleitarbed. Kirjutusmaterjal. Eesti ilu- ja koolikirjandus. Igasugused paberikaubad. Grammofoonid, keelpillid. Noodid. Nips- ja iluasjad. Varustab koolisid õppevahenditega.

Kasulikum ostukoht Pärnus.

Jällemüüjatele proisendid.

Kui head

lina- ja takulõnga tahate saada,

siis saatke oma linad ja takud ketramiseks

Esimese Pärnu lina- ja takuketramise vabrikule.

Palume meie vastuvõtmise kohti tähelepanna.

Asutatud 1909 a., kõnetraat 2-37.

JÄRVAKANDI KLAASIVABRIK

on ainus Eestis,

kus valmistatakse ajakohase
- mehaanilise sisseseadega -

tahvelklaasi

igas suuruses ja paksuses,
eriti ka

aknaklaasi.

Klaasi headus võrdluseta pa-
rem endisest puhutud klaasist.

Nõudke kaupmeestelt ja ühisustelt

Järvakandi klaasivabriku klaasi.

KAUBA PANK A.-S. TARTUS

SUURTURG Nr. 12, OMAS MAJAS.

Asutatud 1905. a.

Telefonid nr. 9 ja 209

Kinnitussosak. nr. 183.

Põhikapital Kr. 200.000.—

Eri- ja tagavarakapitalid . . . „ 148.000.—

**Toimetab
kõiki pangaoperatsioone.**

KINNITUS A.-S. EESTI LLOYDI PEAGENTUUR.
JUHATUS.

Tartu Eesti Majandus-Ühisus

Tartus, Holmi tän. 12-18; telef. 10, 2-61 ja 10-70.

O s a k o n n a d: Tartus, Võru tän. 4 ja Räpinas.

Suurem põllumajandusl. ostu-müügi-ühisus Eestis.

Asut. 1908. a.

Omakapital Kr. 270.000.—

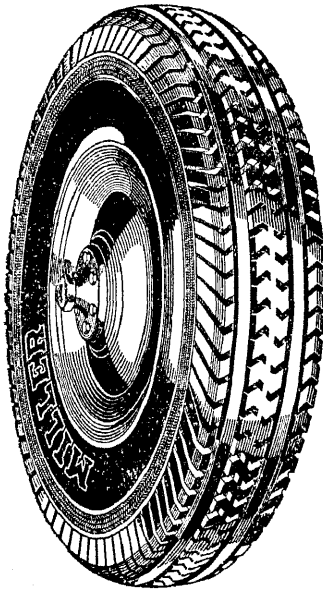
Liikmete vastutus . . . „ 204.000.—

Kauba läbimüük aastas „ 2.725.000.—

L A O S:

Põllumajanduslised, raua-, naha- ja koloniaalkaubad.

MILLER

autokummide paremused on:

- 1) Ühest tükist tald ja küljed, seepärast ei murdu.
- 2) Lai teepinnakujuline tald ja seega aeglane kulumine.
- 3) Ühtlaselt painduv nõörsisekude, seega väikene sisemine hõõrumissoojus ja rohke kilomeetrite arv.

AINUESINDUS:

A.-S. A. ROSENVALD & Co.
TARTU, SUUR TURG 8. -- TELEFON 300.

Moe-, pudu- ja pesuäri

Vennad LEPP Tartus,

Kaubahoov nr. 2, telef. 4-81. ——— Promenaadi tän. 2, telef. 13-54.

Alaliselt suur valik

valgeid ja värvilisi triiksärke, kraesid, kaelasidemeid, siidi kaelasalle, trakse, kindaid, sukke, sokke, taskurätte, meeste- ja naisterahvapesu, võimlemistrikoosid, puuvillast ja villast trikoo pesu, koetud villaseid jakke ja veste, pitse, pesatse ja kõiksugu hooaja moe, pudu- ja pesukaupu.

Kaabusid, vihmavarje, jalutuskeppe. Käsitööniite D. M. C. ja C. B. Villast lõnga rohkeis värves. Tennis-, võimlemis- ja hommikukingi.

Igasugune auruga riiete voltimine.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Hinnad võistluseta!

Hinnad võistluseta!

Viimase aja uuem leidus
painduvad, mitte purune-
vad, vastupidavad, värvi-
lised, helipuhtad

grammofoni plaadid

„Phonycord-Flexible“

missugused 5 korda õhemad ja 7 korda kergemad kui harilikud
kõvad-mustad plaadid. Vastupidavus imestust äratav — peale
600 korra läbimängimist häälepuhtus muutmata.

**Mängupuhtus väljaspool võistlust — ilma
kahinata.**

Ainuesitus Eestis ja müügikoht Tallinnas

K-m. „AKORD“ Harju tän. 34.
Tel. 12-10.

Tartus: **H. Raag**, Rüütli tän. 15, tel. 8-25.

Laulupidudest

parimaks mälestuseks on

1. Laulupeo album

200 lhk. (165 pilti). Huvitavaid mälestusi ja kirjutusi laulupidudest.
Hind 1 kr., Lauljate Liidu liikmeil 85 senti.

2. Muusikaleht I ja II üldlaulu- peo juubeli number (1929)

80 lhk. (Rohkesti pilte). Haaravaid kirjutusi ja mälestusi. Hind 35 s.,
L. L. liikmeile 30 senti.

3. Muusikaleht IX üldlaulupeo number (1928)

70 lhk. (Piltidega). Täielik ülevaade IX üldlaulupeo käigust. Hind 25 s.,
L. L. liikmeile 20 senti.

Saatke kirjaümbrikus vastaval määral postmarke Lauljate Liidu bü-
roole Tallinna ning ajaviitmatult vastavad väljaanded saadetakse
Teile posti kaudu kätte.

Ar 9309
Muusikoleht

U
N
I
O
N

JALANÕU,
MIS NAGU VALATUD
JALGA.

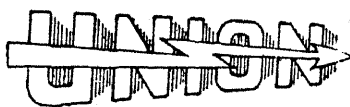
JALANÕU,
MIS VALMISTATUD PARI-
MAST MATERJALIST.

JALANÕU,
MIS HOIAB ALALOMA KUJU
JA ILU KA IGAPÄEVASE
TARVITAMISE JUURES.

JALANÕU,
MIS ALATI VASTAB HIN-
NALE ON VALMISTATUD
SUURIMAS JA PARIMAS
EESTI JALANÕUDE TEHA-
SES JA KANNAB NIISUGUST
KAITSEMÄRKI:

Tallinn
Märki 1921